

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ**

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»,
освітньою програмою «Олімпійський спорт і освіта»

на тему: **«ВПЛИВ СИСТЕМИ ВІДБОРУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ
СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БАСКЕТБОЛІ»**

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Могильного Назара Анатолійовича

Науковий керівник: Петровська Т.В.
к.п.н., професор

Рецензент Фольварочний І.В.
д.п.н., доцент кафедри
психології і педагогіки

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри історії та теорії олімпійського
спорту (протокол №6 від 11.12. 2023р.)
Завідувач кафедри: Радченко Л.О.
д.фіз.вих., професор

Київ-2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ ДІТЕЙ У СПОРТИВНИХ ІГРАХ	8
1.1 Форми відбору у спорті.....	8
1.2 Методологічні принципи спортивного відбору	12
1.3 Етапи та методи відбору у спортивних іграх	17
1.4 Моделльні характеристики баскетболістів	22
<i>Висновок до розділу 1</i>	29
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	31
2.1 Методи дослідження.....	31
2.2 Організація дослідження.....	34
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ВІДБОРУ ДО ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ) ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ	41
СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДИХ БАСКЕТБОЛІСТІВ	41
3.1 Система відбору до ДЮСШ	41
3.2 Вплив системи відбору на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів (формуючий експеримент).....	50
<i>Висновок до 3 розділу</i>	54
ВИСНОВКИ	56
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	58

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 62

ДОДАТКИ..... 69

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний спорт характеризується швидким зростанням рекордів, значною інтенсифікацією тренувальних і змагальних навантажень, гострою боротьбою між не менш сильними суперниками. Навчання часто проходить зі значним сенсорним перевантаженням, сильними емоційними переживаннями, нерідко на тлі напруженої розумової діяльності. Все це ускладнює підготовку спортсмена.

Характерною рисою розвитку сучасного спорту є всебічний, науково обґрунтований, зацікавлений пошук талановитої молоді, здатної справлятися з великими спортивними навантаженнями і високими приростами спортивних результатів. Важливу роль у керівництві підготовкою юних спортсменів відіграє знання закономірностей росту і формування тіла, вдосконалення рухових і вегетативних функцій, енергетичного обміну і працездатності.

Проблема відбору дуже складна. Воно зачіпає багато аспектів - соціальний, психологічний, освітній, філософський і т. д. Деякі питання відбору мають більш-менш чіткі уявлення і теорії, інші ще знаходяться в процесі формування.

Щоб цілеспрямовано розвивати «золоту жилу» талантів, необхідна науково обґрунтована система спортивного відбору. Це дозволить визначити єдино правильний напрямок підвищення кваліфікації кожного юного спортсмена.

Спортивний відбір базується на знанні набору характеристик (модельних характеристик), якими володіють найсильніші спортсмени в даному виді спорту. У молодому новачку дуже важко побачити майбутнього рекордсмена чи чемпіона. У цих умовах зростає роль тренера, який, керуючись знаннями вікових особливостей організму, закономірностей спортивного вдосконалення, враховуючи індивідуальні темпи розвитку, формує спортивну майстерність і перетворює її в таланти.

Інтуїція та тренерський досвід можуть зробити добру справу. Однак це не вирішує проблеми відбору, про що свідчить великий відсів і складність набору чемпіонських команд із кваліфікованими гравцями.

Більшість помилок виникають не стільки через відсутність добре обґрунтованих методів відбору, скільки через неправильну концепцію. Що повинен бачити тренер у майбутньому студенті, яким якостям і характеристикам віддати перевагу, як спрогнозувати його майбутні спортивні успіхи? На ці та багато інших питань необхідно знайти відповіді, щоб перетворити відбір на науково обґрунтовану, організовану та ефективну систему виявлення спортивних талантів.

Наука про фізичну культуру порівняно молода. Питання теорії і практики селекції мають більш давню історію. Стрімкий розвиток виробництва поставив завдання раціонального розподілу робіт і підготовки кадрів, здатних у майбутньому надійно обслуговувати сучасне обладнання. З цією метою на початку 20 століття в різних країнах були створені кабінети з вивчення та діагностики професійної здібності. У нашій країні в 1922 році була створена перша селекційна лабораторія, яку очолив І. Н. Шпільрейн.

Ці проблеми виражаються в протиріччях: викладачі, які працюють у ДЮСШ, багато працюють над орієнтацією та відбором дітей у спортивні відділення, але ККД таких шкіл становить лише 8-10%. Розчаровані діти кидають спорт, а багато тренерів залишають професійну діяльність.

За всю історію розвитку системи багаторічної підготовки баскетболістів, а особливо в останні роки, науковці та педагоги-практики докладали багато зусиль для вдосконалення процесу виховання та тренування. Е. Адашкявічене, Т. Артеменко, Х. Виссел, Дж. Вуден, А. Гомельський, А. Дубенчук, Ж. Козіна, Г. Лаврін, О. Мітова, В. Оніщенко, Ю. Портнов, І. Ширяєва та інші фахівці.

Об'єкт дослідження – є система відбору гравців для спортивної діяльності в баскетболі.

Метою роботи є узагальнення досвіду багатьох тренерів для розробки власної концепції відбору дітей у баскетбольну ДЮСШ у невеликій громаді.

Гіпотеза дослідження: Ми припустили, що якщо створити єдину систему оптимальної спрямованості та комплексних засобів відбору в баскетбольних групах, то коефіцієнт ефективності школи та результати виступів команд у різноманітних змаганнях значно зростуть.

Предметом дослідження є процес відбору дітей у баскетбол ДЮСШ та організація роботи в ДЮСШ.

Завдання дослідження:

- Розглянути форми відбору у спорті та їх роль у виборі майбутніх баскетболістів.
- Визначити організацію та методи дослідження, використані в дослідженні.
- Розглянути особливості відбору баскетболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки
- Визначити вплив системи відбору під час воєнного стану в Україні на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів, провести формуючий експеримент.
- Проаналізувати отримані результати, висвітлити їх важливість та можливі практичні застосування.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що отримані в ході дослідження результати містять вирішення проблеми комплексного відбору дітей у баскетболі за певних умов.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що отримані результати дозволять удосконалити систему відбору та керівництва дітьми на відділенні баскетболу. Достовірність отриманих результатів визначається обґрунтованістю вихідних теоретико-методологічних положень, відповідністю цілей і завдань роботи методам дослідження, достатнім обсягом вибіркового даних і використанням сучасних методів дослідження.

Методи дослідження – для вирішення поставлених завдань були використані методи: теоретичного аналізу та узагальнення літературних джерел, контрольних вимірювань, педагогічного експерименту, статистичної обробки отриманих даних.

РОЗДІЛ 1 ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ ДІТЕЙ У СПОРТИВНИХ ІГРАХ

1.1 Форми відбору у спорті

Військовий стан – це особливий період для країни, коли змінюються звичні підходи до різних сфер життя, у тому числі і до спорту. Дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ) відіграють важливу роль у вихованні молодого покоління, формуванні фізичних і моральних якостей. У такий період, як військовий стан, важливо визначити оптимальні форми відбору талановитих спортсменів, забезпечити належну підготовку та відбір для подальших змагань і представлення країни на міжнародній арені.

У лабораторіях розроблено комплексні методики визначення професійної придатності спортсменів ДЮСШ, що включають анкетування, тести та апаратні тести. Такий підхід дозволив вирішити низку проблем, пов'язаних із психологією особистості. Особливо важливо, що дослідники наголошують на динамічному характері професійно важливих якостей, можливості їх вдосконалення та компенсації[18,с. 25]

Наукові дослідження в сфері визначення професійної придатності спортсменів дійсно вимагали комплексного підходу та аналізу різних аспектів. Цей підхід обумовлений важливістю врахування всіх можливих факторів, які впливають на успішність спортсменів у їхній дисципліні. Отже, детальне дослідження фізичних здібностей, психологічної стійкості, загального стану здоров'я та інших аспектів є невід'ємною частиною процесу визначення професійної придатності спортсменів[18,с. 28-29]

Фізичні здібності грають ключову роль у спортивних досягненнях. Дослідження в цьому напрямку включають широкий спектр параметрів, які можуть впливати на успішність спортсменів у змаганнях. Важливо враховувати рівень фізичної підготовки, силу, витривалість та інші показники,

оскільки вони мають вирішальне значення для досягнення великих результатів.

Однак, справжнім ключем до успіху є не лише фізичні характеристики, а й психологічний аспект. Психологічна стійкість, концентрація та мотивація є невід'ємними складовими успіху будь-якого спортсмена. Дослідження психологічної сфери спортсменів допомагають розкрити їхні можливості під час стресових ситуацій, визначити рівень підготовленості до викликів та з'ясувати, наскільки вони готові до справжніх змагань.

Медичне обстеження є необхідною складовою дослідження професійної придатності. Здоров'я спортсменів має велике значення для тривалості та результативності їхньої кар'єри. Аналіз серцево-судинної системи, дихальних шляхів, опорно-рухового апарату та інших систем організму допомагає виявити можливі ризики та обмеження, а також розробити індивідуальні підходи до тренувань та відновлення[19,с. 55]

Не менш важливим є аспект соціальних навичок та комунікативних здібностей. Високий рівень співпраці в команді та здатність до побудови ефективних взаємин впливають на успішність спортсменів у колективних дисциплінах. Розробка спеціальних анкет та тестів, які оцінюють ці аспекти, допомагає визначити потенціал спортсменів у цьому напрямку.

Спортивна орієнтація є ключовим етапом в житті молодої людини, яка мріє про спортивні досягнення. Цей процес базується на системі професійної дії, яка допомагає визначити найбільш відповідний вид спорту для кожної особи, де вона зможе реалізувати свій потенціал та досягти найкращих результатів[20,с. 145]

Система професійної дії ґрунтується на кількох важливих аспектах. Перш за все, це вивчення фізичних здібностей та природніх анатомічних особливостей молодої людини. Різні види спорту вимагають різних фізичних характеристик, таких як швидкість, витривалість, координація тощо. Вивчення

цих параметрів допомагає визначити, у якому спорті існує найбільший потенціал для досягнення високих результатів.

Другий аспект полягає у врахуванні індивідуальних інтересів та схильностей. Це означає, що вибір спорту повинен бути здійснений на основі того, що справляє задоволення та зацікавлює саму особу. Це може бути пов'язано з особистими уподобаннями, хобі або навіть внутрішнім покликанням.

Психологічний аспект також грає важливу роль. Визначення спортивної орієнтації пов'язане з аналізом психологічних характеристик особистості, таких як мотивація, терплячість, самодисципліна та психічна стійкість. Різні види спорту вимагають різного рівня концентрації, стресостійкості та підготовленості до змін.

Окрім цього, враховуються фактори зовнішнього середовища, такі як наявність тренерів, спортивних клубів та інфраструктури для занять обраним видом спорту[23,с.120]

Історія успіху спортсменів свідчить про важливість правильної спортивної орієнтації. Багато відомих спортсменів виявили свій потенціал саме завдяки тому, що були вірно направлені на пошук свого виду спорту. Це дає змогу досягти найкращих результатів та відчувати задоволення від занять.

Спонтанний вибір спортивної діяльності є однією з важливих частин процесу відбору талановитих спортсменів. Цей метод полягає в розкритті таланту та потенціалу спортсменів природним шляхом, без спеціальної підготовки чи організації. Спонтанний вибір може відбуватися за різних умов і навіть за умов, коли спортивна діяльність є неорганізованою або неструктурованою[32,с. 36]

Цей метод заснований на передумові, що справжні таланти проявляються і розкриваються самі. Існує думка, що найталановитіші

спортсмени відомі своїми блискучими результатами і високими показниками, навіть якщо початкові умови для їх розвитку були не ідеальними.

Одним із позитивних аспектів спонтанного відбору є те, що він дозволяє відбирати талановитих спортсменів, які самі виявляють інтерес і природні здібності до певного виду спорту. Це може бути важливим фактором для виявлення кращих з кращих, оскільки вже на ранніх стадіях такі спортсмени демонструють великий потенціал і бажання розвиватися в обраному напрямку.

Однак слід зазначити, що спонтанний відбір має свої недоліки та обмеження. Одна з них полягає в тому, що не всі талановиті спортсмени можуть розкрити свій потенціал самостійно. Деяким може знадобитися підтримка, навчання та заохочення з боку тренерів і професіоналів[31,с.132]

Також важливо пам'ятати, що спонтанний вибір може бути обмежений наявністю інформації та можливостей займатися певним видом спорту. Деякі талановиті спортсмени можуть не мати змоги розвиватися далі через відсутність інфраструктури чи відповідних тренерів.

Оцінка потенціалу спортсменів-початківців є надзвичайно важливим етапом, який визначає можливості розвитку талановитих спортсменів та їх виступ на змаганнях на високому рівні. Однак важливо пам'ятати, що оцінка не повинна ґрунтуватися виключно на інтуїції та особистому досвіді тренера, оскільки такий підхід може призвести до серйозних помилок і недооцінки потенціалу спортсмена[35,с.178]

Організований або плановий відбір має свої варіації та характеристики, які впливають на ефективність процесу. Перший варіант передбачає короткий період фінансування, в якому спеціальні дії спрямовані на оцінку численних новачків. Основною метою такого підходу є відбір і відбір перспективних спортсменів для подальшої роботи. Однак такий метод може бути обмежений тим, що короткий період спостереження не дозволяє повністю оцінити потенціал нових учасників.

Другий варіант організованого відбору передбачає системний і тривалий підхід до оцінки спортивного потенціалу. Тут роль тренера чи спеціаліста виявляється активною та важливою. Тренери активно виявляють таланти, систематично аналізуючи продуктивність і потенціал кожного спортсмена, спираючись на його професійний досвід і знання.

Важливим аспектом другого варіанту є орієнтація на прогнозування не лише поточних якостей, а й майбутніх виступів спортсменів, у тому числі на змаганнях високого рівня. Це дозволяє зосередитися на розвитку індивідуальних навичок і визначити спортивну спеціалізацію з урахуванням можливих можливостей.

Слід зазначити, що масовий відбір, хоч і має масовий характер, не повинен призводити до введення більш жорстких критеріїв відбору. Натомість важливо підтримувати контакт між школами, клубами та спортивними організаціями, щоб забезпечити максимальне охоплення зацікавлених дітей.

Загалом процес відбору – складне завдання, яке потребує балансу між системністю, професіоналізмом та врахуванням індивідуальних особливостей кожного спортсмена. Це допомагає знаходити та розвивати талановитих спортсменів, що має велике значення для подальших досягнень у спорті та змаганнях.

1.2 Методологічні принципи спортивного відбору

Відбір спортсменів відрізняється від професійного відбору. Наприклад, вибір спортивних шкіл дає прогноз успіху на 6-10 років. Водночас необхідність урахування багатьох різноманітних факторів, що впливають на віковий розвиток, та специфіки навчання значно ускладнюють такий прогноз. Крім того, селекція в спорті спрямована на виявлення таланту, а не на відбір практично здорових людей, здатних з певною достовірністю виконувати конкретне завдання, що є основним завданням професійного відбору. Однак

головна складність спортивної команди полягає в тому, що тренер повинен вгадати спортивні здібності дитини, які на даний момент ще не проявилися.

Здібності можуть існувати тільки в розвитку і виявляються тільки в процесі конкретної діяльності. Цей процес відбувається в боротьбі протиріч. При цьому досягти досягнень у діяльності за допомогою одного вміння неможливо, потрібне певне їх поєднання[34,с.8]

Обдарованість – це якісно специфічний набір здібностей, від якого залежить можливість більш-менш успішно виконувати ту чи іншу роботу. Успіх залежить не від таланту, а лише від можливості самореалізації. Крім комбінування вмінь, для цього необхідно ще й володіння вміннями та навичками. Виходячи з цього, вибір критеріїв і методів відбору на різних етапах має базуватися на структурному аналізі спортивного успіху.

На 1 етапі основна увага приділяється визначенню обдарованості та оцінці рухових якостей з урахуванням віку та мотивації молодших школярів. Наявність спеціальних якостей і базової освіти дозволяє оцінити рівень ігрових здібностей на II рівні. На Рівні III навички тренуються на основі здібностей у поєднанні з навичками та навичками, які проявляються в спортивній діяльності. Рівень IV є ключем до розвитку спортивної майстерності, яка, підкріплена надійністю (рівень V), веде до спортивного успіху (рівень VI). Така «драбина успіху» дозволяє правильно розставити пріоритети організаційно-методичних заходів відбору. Як показують дослідження (1990-2005 рр.), на першому етапі необхідно обстежувати дітей 7-8 років, на другому – 9-10 років, на третьому – 11-12 років. Важливо відзначити, що на третьому рівні вперше в оцінці перспектив важливе місце відводиться аналізу готовності, а на нижчих рівнях перевага віддається якостям і характеристикам людини[37,с.166]

Тренери та викладачі фізичного виховання знають, що не всі якості можна розвинути в учня. Якщо майно, пов'язане із соціальною сферою, наприклад старанність, сумлінність не тільки виховно доступні, але

визначаються важливим об'єктом виховного впливу, то психофізіологічна сфера людини дуже консервативна. Це пояснюється тим, що розвиток людини відбувається під впливом соціальних і генетичних програм. Соціальна програма включає суму знань, які людство накопичило протягом історії і передало в процесі навчання (Н. П. Дубінін, Б. А. Нікітюк). Генетичні фактори визначають потенційні можливості розвитку. Однак ці потенційні можливості неможливо розвинути без контакту організму з навколишнім середовищем (В. Б. Шварц). Усі властивості людини є результатом взаємодії спадковості та середовища. Не можна недооцінювати ні вплив середовища, ні значення генотипу .

Досягнення високих спортивних досягнень є спадковим, з одного боку, і стимульованим умовами виховання та навчання, з іншого боку. Що є вродженим або набутих у спортивних здібностях? Успадкування різних спортивних нахилів неоднакове. Більшою мірою це проявляється в показниках рухової підготовленості - швидкості, спритності, витривалості, силі, ряді морфологічних і психофізіологічних характеристик. Набуті риси особистості, які тренер використовує як критерій відбору, мають вищий характер, ніж успадковані. А якщо вищі, то нижчими їх замінити не можна. Цю важливу методичну особливість селекції іноді не враховують не тільки практики, а й автори теоретико-методичних праць. Тому необхідно проводити відбір за вродженими і набутих ознаками[24,с.115]

Концепція придатності передбачає, що не тільки людина підходить для певної посади згідно з її твердженнями, але що ця посада також підходить для неї. Мабуть, найкращим визначенням спортивної підготовленості є таке: «...це відповідність людини і фізичної активності, взаємопроникнення і стимулюючий вплив фізичної активності на особистість і особистості на рухову діяльність» [24,с.115] .

Під орієнтацією розуміється насамперед комплекс заходів, спрямованих на те, щоб людина вибрала вид спорту, який найбільше відповідає її бажанням,

нахилам і здібностям. Виявлення цих факторів є конкретною орієнтаційною метою. Досягнення цієї мети, з одного боку, сприяє вирішенню проблеми взаємної сумісності особистості та діяльності, з іншого – організаційно допомагає у проведенні відбору до конкретних видів спорту.

Під відбором розуміють процес визначення сумісності здібностей людини зі специфікою конкретного виду спорту. Основним мотивом діяльності спортивного колективу є бажання поєднати творчий розвиток особистості з найвищим рівнем спортивних досягнень. Придатність, орієнтація та вибір мають багато взаємопроникаючих характеристик. Однак це цілком самостійні явища.

Останнім часом різко зросла кількість наукових робіт у галузі спорту в цілому та селекції зокрема. Багато з них присвячені методам розведення. Автори іноді пропонують різні методи, переважно на основі аспектів, які вони ретельно вивчили. Щоб відібрати ті, що відповідають поглядам тренера, і, на його думку, забезпечити достовірність відбору, йому необхідно розуміти методи отримання наукової інформації.

Виходячи зі специфіки спортивної діяльності, вся система відбору в спорті і використовувані в ній критерії повинні відповідати певним методичним принципам[24,с.200]

При вирішенні питання про вибір спортивної спеціальності та вступі до спортивних шкіл кандидат розглядається в єдності його психічних і фізичних якостей, звертаючи увагу на рівень розвитку якостей і властивостей по відношенню до всіх підструктур особистості і організму. . . , незалежно від їхнього генетичного статусу чи оточення. Це визначає принцип комплексного підходу. Такий підхід дозволяє не тільки отримати вичерпну інформацію, а й порівняти показники з різних сфер життя щодо можливості розвитку спеціальних навичок.

Різні види спорту мають особливі здібності, але вони також мають багато спільного. З цієї точки зору можна розглядати спортивні навички в цілому:

видоспецифічні навички, наприклад спортивні ігри; можливість займатися цим видом спорту; Специфічні навички для спортсменів зі специфічною роллю в спорті; Характерні здібності гравця в цій ролі, який має певний стиль гри; нарешті індивідуальні навички. Така піраміда із загальними спортивними результатами внизу та індивідуальними результатами у верхній частині робить необхідним оцінювати продуктивність знизу вгору під час процесу відбору. Позитивне значення такої системи полягає в реалізації діалектичної єдності процесів визначення спортивної підготовленості, спортивної спрямованості та спортивного відбору. У цьому формулюється принцип єдності придатності, спрямованості та відбору.

Дискваліфікація через непридатність до цього виду спорту є конфліктом між інтересами дитини та вимогами виду спорту, для якого здійснюється відбір. Однак це протиріччя посилюється, коли інваліда все ж зараховують і продовжують навчання в державному університеті. З цієї точки зору розведення є гуманним і соціально прийнятним заходом. Він повинен враховувати як інтереси спорту, так і інтереси особистості. На цій основі видається необхідним відстоювати принцип єдності інтересів спорту та інтересів особистості[25,с.216]

Прогноз при відборі базується на оцінці стану якостей і властивостей особистості в період відбору та швидкості їх зростання. Однак темпи зростання настільки індивідуальні, що навряд чи можуть претендувати на роль критерію.

Орієнтація на темпи зростання спортивних результатів також неефективна, оскільки досягнутий прогрес теж індивідуальний внаслідок різного біологічного та психічного дозрівання (К. Куппер). Представляється доцільним дослідити динаміку успішності при навчанні технічним прийомам і способам дії. У спортивній грі це проявляється в діагностиці навичок технічної підготовки, окремих тактичних дій, взаємодії. Цей принцип можна охарактеризувати як принцип діагностики навчання. На підтвердження цього

принципу слід зазначити, що виконання технічних прийомів і дій в модельних умовах залежить не стільки від випадкових і деструктивних факторів, скільки від спортивного результату, а також визначається переважно стійкими і слабо компенсованими якостями[25,с.220]

З огляду на діагностичну необхідність при виділенні різних компетенцій доцільно виходити з принципу послідовності та вибіркості. Відповідно до цього принципу спочатку вимірюються консервативні і слабо компенсовані якості, потім консервативні, але компенсовані якості, а потім нестійкі і компенсовані якості. Такий процес дозволяє раніше діагностувати придатність до спорту. Вибірковість, навпаки, полягає у виділенні в окрему підсистему тих якостей і характеристик, які найбільш яскраво характеризують еталонний контингент спортсменів даного типу.

Вся інформація, отримана в ході дослідження особистості при відборі (історія хвороби, спадковість, соціальні та інші фактори), повинна використовуватися не тільки для висновків про придатність, але і в інтересах подальшої підготовки спортсмена, особливо з метою індивідуалізація. Тренування У процесі початкової спортивної підготовки органічно поєднуються методи діагностики спортивної здібності та діагностики тренуваності. На цій основі виділяється принцип однаковості у відборі та підготовці спортсменів.

1.3 Етапи та методи відбору у спортивних іграх

Можна лише погодитися з переважною більшістю авторів (Г. Бехтольд, А. Ф. Кларк, В. К. Бальсевич, С. С. Грошенков, В. П. Філін, Т. А. Зельдович та ін.), які уявляють себе тривалим процесом відбору, який вважається неможливим зі спортом. починайте оцінювати негайно, незалежно від того, наскільки досконалі методи оцінювання. Якщо врахувати динаміку тренувань і нестабільність багатьох властивостей людини, особливо важливих для спортивної діяльності, стає зрозумілою необхідність систематичного

доповнення і уточнення початкових оцінок. Скільки часу займає відбір? Якщо виходити з визначення команди, то вона відповідає тривалості спортивного життя, оскільки визначення адекватності навичок і характеристик цієї спортивної діяльності починається з моменту відбору спортивних шкіл і триває до відбору національних збірних. Тому є сенс говорити про різні етапи відбору. У програмах спортивних ігор молодшої школи рівні відбору зазвичай групуються відповідно до рівня навчання фізичному вихованню: відбір у початкову спортивну групу, відбір у групу спортивної майстерності тощо[27,с.222]

Нещодавно почали організовувати підготовчі групи до молодшої школи. Приймають майже всіх. Досить мати довідку про стан здоров'я та бажання. Такі гуртки покликані вирішувати два основних завдання: широке залучення дітей до цього виду спорту та відбір найбільш перспективних для вступу до середньої школи. Визнаючи позитивну роль підготовчих груп, не можна не помітити і негативне явище. Діти, які пробують один вид спорту, а потім зазнають невдачі в іншому, часто втрачають надію стати спортсменами.

У цьому може допомогти спортивна орієнтація учнів середнього шкільного віку перед вступом у підготовчі групи. Така орієнтація дозволила б з'ясувати питання про конкретні спортивні здібності дитини і, перш за все, про її придатність для вступу в спортивний клуб: ігри, бойові мистецтва, «енергетичні види спорту» і т.д.[29,с.100]

Зрозуміло, що це непросте завдання, але в ряді міст воно успішно вирішується. Резервами тут є в основному налагоджені зв'язки між загальноосвітніми школами та спортивними школами.

Метою базової спортивної освіти є висвітлення якостей і характеристик особистості для створення можливостей для спортивного вдосконалення. Тому метою відбору для початкової спортивної підготовки є визначення придатності для спортивного вдосконалення. Цю фазу відбору логічно можна назвати рівною[29,с.102]

Спостереження та експерименти показали, що кваліфікованому тренеру потрібно не менше двох років, щоб без наукових методів поставити більш-менш точний діагноз придатності до спортивного вдосконалення. Звичайно, найбільше помилок відбувається саме в цей період.

Значно менше помилок допускається при виборі ігрової команди, як правило, це молоді спортсмени, добре підготовлені до подальшого спортивного розвитку. А точніше, відносно легко, оскільки в різних спортивних школах відбір і тренування регулюються по-різному. Однак завдання цього етапу інше – цілеспрямована підготовка зміни команди майстра. Мета відбору – оцінити перспективи юних спортсменів. Цю фазу відбору слід називати фазою перспективної оцінки. Як і на першому етапі, тут також неможлива короткострокова, тим більше разова діагностика. Необхідний набір оцінок ряду характеристик, пов'язаних з успішністю навчання і реалізацією навичок в конкретній ігровій обстановці різної інтенсивності.

Третій етап відбору – відбір команди. Можливо, правомірно залишити таку тривіальну назву. На цьому етапі діють не тільки інші стандарти, а й дещо інше, вужче, але й суворіше розуміння придатності. Тренер команди шукає не тільки сильного гравця, а й стилістично відповідного, необхідного для ролі та сумісного з грою.

Зростає потреба в стандартизованих методах як у дослідженнях, так і на практиці. Стандартизований метод за своєю формою є втручанням спеціаліста; Структура, зміст і тип заявки точно узгоджені та визначені (стандартизовані). Правильність кожного стандартизованого методу попередньо перевіряється шляхом ретельного спеціального, методологічного та статистичного аналізу, і такий метод є надійним для його широкого застосування на практиці. Переваги стандартизованої процедури перед нестандартною очевидні. Стандартизований метод пропонує можливість порівнювати, перевіряти, об'єктивізувати та оцінювати результати в певній галузі дослідження чи

практики. Нестандартні методи залишають надто багато простору для суб'єктивного чи навіть довільного застосування тих чи інших професійних принципів, а при їх застосуванні неможливо точно порівняти, оцінити та визначити професійне втручання не тільки різних спеціалістів, але навіть одного і того ж тренера. Тому можна сказати, що стандартизовані методи характерні для професійного підходу, а нестандартні – лише для індивідуального підходу до відбору баскетболістів[20,с.120]

Звичайно, в баскетболі є достатньо сфер, в тому числі в селекції, в яких можливості використання стандартизованих методів обмежені. У деяких областях слід попередити про некритичне застосування стандартизованого методу. Серед стандартизованих процедур розрізняють тести за їх важливістю та обсягом, за допомогою яких можна виміряти, пояснити та оцінити певну діяльність суб'єктів відповідно до встановлених стандартів (критеріїв і норм).

При виборі стандарту слід враховувати, що він носить лише загальний і орієнтовний характер і може мати лише загальне значення. Як міра необхідного або очікуваного результату, стандарт представляє різновид маргінального (обов'язкового) впровадження і тому обмежений у своєму практичному застосуванні. Сучасний тренер розглядає норму в контексті індивідуальних якостей, які виражаються не тільки при вимірюванні індивідуальних якостей гравця, а й при дозуванні тренувальних навантажень. Оцінка продуктивності ґрунтується на порівнянні виміряного результату з заданою максимальною продуктивністю того самого гравця, а не на порівнянні виміряного результату з нормою, яка має лише загальне значення.

Щоб тест був точним інструментом для вимірювання якості, що вивчається, він повинен: бути конкретним і однорідним, тобто вимірювати лише одну й ту саму властивість у всіх предметів (наприклад, лише швидкість, але не витривалість); чутливі, тобто вимірювати мінімальні відмінності і навіть нюанси, щоб показати, наскільки предмети відповідають заданим вимогам; дійсним чи правильним, тобто якщо его неодноразово застосовувати до того

самого суб'єкта, воно дало б практично однакові результати; об'єктивний розроблений таким чином, щоб його попередні характеристики (специфічність, чутливість, валідність) забезпечували той самий рівень точності вимірювання для будь-якого кваліфікованого дослідника[18,с.55]

Під час відбору та проведення тесту тренер з хорошою професійною кваліфікацією адаптує тест до специфіки тестованої групи або окремих гравців. Нагадаємо, що для оцінки швидкості нетренованих хлопців використовувався біг на дистанції 60 м. Отримані результати були показником не тільки швидкості, а ще більше витривалості. Цей тест може бути специфічним лише для швидкості бігу, коли застосовується до дорослих спортсменів, які пройшли серйозні аеробні тренування. Крім того, цей тест не буде специфічним для баскетболістів з певним рівнем фізичної підготовки, оскільки ця відстань не має ситуативного значення в баскетболі.

Використовуючи стандартизовані методи, включаючи тести, тренер повинен діяти творчо та з відповідним професійним критичним підходом. На нашу думку, стрес-тести є методом вибору для вимірювання фізичної працездатності. При створенні цих тестів дуже важливим є ситуативне поєднання елементів гри та змагання. Для тренера з високим професійним рівнем і здатністю до творчості таке завдання не буде надто складним.

Ситуаційний характер тесту пропонує особливо важливу якість вимірювання. Вимірювання фізичних якостей в умовах гри в баскетбол дає відповідь на питання, як і наскільки гравець може використовувати свої знання і якості в складних ігрових ситуаціях. Було б неправильним очікувати, що будь-який, навіть самий спеціалізований заклад, зможе вирішити проблему створення ситуаційних тестів без безпосередньої участі професійного тренера. Саме тренери повинні спочатку запропонувати структуру та ідею таких тестів, які служать для вимірювання та диференціації, наприклад, певної швидкості тощо. Тренери найкраще знають, які ситуації є найбільш специфічними та як найкраще адаптувати їх до умов об'єктивного спостереження та вимірювання.

Оцінка ефективності селекції повинна базуватися на наукових принципах, які є якомога точними. Тренеру слід якомога більше уникати приватних, упереджених, суб'єктивних і довільних суджень[18,с.65]

Достовірну оцінку ефективності відбору можна зробити лише за об'єктивними показниками результатів на початку роботи та після остаточного відбору. Для проведення такого аналізу необхідно проводити систематичні спостереження і фіксувати розвиток спортивних результатів не тільки у талановитих гравців, але і у відмовлених. Окрім високого професіоналізму тренера, процес відбору також вимагає дуже солідної документації, методично правильних методів спостереження та оцінки та вмілого використання сучасних статистичних методів. Класифікація кандидатів, які охоплені відбором, включає чотири групи:

I. Вибране – вдало

II. Вибране – невдале III.

Дізналися – з успіхом

IV. Перервано - невдало

Звичайно, чим вдаліше тренер розподіляє I і IV групи, тим ефективнішим є відбір менше кандидатів у II та III групах.

1.4 Модельні характеристики баскетболістів

Процес відбору вже неможливо уявити без вивчення особистості видатних спортсменів, їхньої спортивної діяльності та спортивної кар'єри. Комплектуючи групу початківців, тренер завжди керується, хоч і інтуїтивно, відомим йому ідеалом. Однак цей ідеал буде здаватися розпливчастим, якщо він не буде наповнений чіткими якісними та кількісними характеристиками. Такі властивості визначають за допомогою опитування спеціалістів, тестів, лабораторних дослідів тощо. У результаті формуються окремі моделі, які разом утворюють еталонну модель спортсмена.

Кожна еталонна модель будується на основі оцінки властивостей особистості та організму, спеціальної підготовки та ефективності гри. Риси особистості визначаються спрямованістю, досвідом, особливостями психічних процесів, властивостями нервової системи (К.К. Платонов).

Особливості організму умовно розглядаються з точки зору морфологічних особливостей і функціонального стану фізіологічних систем.

Спеціальна підготовленість включає спеціальну фізичну, технічну, тактичну та психологічну підготовленість[25,с.123]

Фізична підготовленість є каменем спортивного будівни, на якому ґрунтується успіх баскетболістів. Розглянемо її складові докладніше. Передусім, загальна фізична витривалість дозволяє гравцям ефективно функціонувати протягом тривалого матчу, не втрачаючи швидкості та точності рухів. Це досягається завдяки системним тренуванням, таким як біг, плавання або інші види аеробної активності. Не менш важливою є і сила, яка дозволяє гравцям кидати м'яч в кошик з більшою точністю та здійснювати успішні перехоплення. Тренування силових вправ, таких як підняття ваги або вправи з власною вагою, допомагають розвивати м'язову масу та силу. Гнучкість та координація рухів є важливими для виконання складних рухів, таких як фінтовані обіграші супротивників. Розтяжка та спеціальні вправи на покращення координації сприяють досягненню цих цілей. Окрім цього, стійкість суглобів є запорукою уникнення травм, а правильні рухи та вправи для суглобів забезпечують їх довготривалу працездатність.

Технічна підготовка має особливе значення для баскетболістів. Кожен рух на майданчику повинен бути обдуманим та впевненим. Вивчення технічних аспектів кидків, перехоплення м'яча та робота з дрібними рухами пальців вимагають великої уваги та практики. Особливий акцент варто зробити на тактичній підготовці, оскільки саме тут розглядаються питання розташування на полі, виходи на позицію для кидка, взаємодія з партнерами.

Знання стратегії гри, реакція на дії суперників та швидке прийняття рішень є вирішальними в аспекті тактичної підготовки[18,с.12]

Слід зазначити, що психологічна підготовка є ключовим чинником в досягненні успіху. Баскетболісти повинні бути готові до найрізноманітніших ситуацій та стресових моментів на майданчику. Досягнення психологічної стійкості може включати практику медитації для зосередженості, психологічні тренування для контролю емоцій та навіть співпрацю з психологами. Аналіз власних дій та вміння реагувати на помилки з позитивної точки зору є важливою частиною психологічної підготовки.

У розгляді спеціальної підготовленості баскетболістів важливо також звернути увагу на важливість командної співпраці та гармонії всередині команди. Вміння взаємодіяти з партнерами, передавати м'яч, працювати над стратегією разом – це основа успішної гри[21,с.85]

У підсумку, успішна підготовка баскетболістів в ДЮСШ вимагає комплексного підходу до розвитку фізичних, технічних, тактичних та психологічних аспектів гри. Цей підхід сприяє формуванню повноцінних спортсменів, готових до викликів на майданчику та досягнення високих спортивних результатів.

Дослідження морфологічних ознак спортсменів, зокрема баскетболістів, є надзвичайно важливим аспектом у розумінні фізичної підготовки та можливостей для досягнення успіху в спорті. Велике значення приділяється аналізу росту, ваги та інших параметрів, оскільки ці дані можуть надати цінну інформацію щодо генетичних передумов, а також ефективності тренувань та підготовки спортсменів.

Зокрема, показник росту та ваги вважаються базовими морфологічними ознаками, які можуть вказувати на потенційні можливості спортсмена. У високопрофесійних баскетболістів спостерігається високий рівень ваги при низькому відсотку жиру, що сприяє забезпеченню високої сили та швидкості рухів, необхідних для гри в баскетбол. Однак важливо враховувати, що

оптимальні показники росту і ваги можуть відрізнятися в залежності від ролі спортсмена в команді та індивідуальних особливостей.

Паралельно з ростом і вагою, довжина рук і ніг, а також параметри плечей і тазу, є не менш важливими факторами для спортивної підготовки. Довжина кінцівок може впливати на здатність до довгих кроків та розмахів рук, що має важливе значення у виконанні різних рухів під час гри. Відношення між шириною плечей та тазу може визначати стійкість на ногах та здатність змінювати напрямки руху швидко, що є важливим у баскетболі, де швидкі зміни напрямку є рутинною частиною гри[28,с.37]

Також, розвинутість м'язів верхньої частини тіла, зокрема плечового поясу, має велике значення у грі в баскетбол. Це стосується як роботи рук, так і точності кидків та пасів. Зазвичай, гравці з добре розвиненими м'язами плечового поясу мають більшу силу та контроль над м'ячем, що може позитивно впливати на їхню гру.

Важливо зазначити, що дослідження морфологічних показників має бути доповнене аналізом інших аспектів фізичної підготовки, таких як швидкість, витривалість, координація та навіть психологічний стан спортсменів. Такий комплексний підхід дозволяє отримати повну картину щодо фізичної готовності та потенційних можливостей баскетболістів[28,с.39]

Порівнюючи деякі показники фізичного розвитку представників різних видів спорту (табл. 1), можна відзначити, що в ігрових видах спорту на вищому рівні залучаються люди з ростом вище середнього з вагою від 70 до 100 кг (чоловіки) і від 60 до 90 кг (чоловіки). жінки) показують якнайкраще).

Відносна м'язова і жирова маса, яка певною мірою характеризує конституцію людини, не надто відрізняється у представників різних ігор.

Таблиця 1.1 — Показники фізичного розвитку кандидатів у збірні команди країни

	Вид	Амплуа	Довжина тіла(см)	Вага(кг)	М'язова маса	Жирова маса(%)
Чоловіки	Баскетбол	Центровий	205	100	50,5	13,5
		Крайній нападник	196,5	91,7	51,0	11,0
		Захисник	187,5	84,6	54,3	10,0
Жінки	Баскетбол	Центровий	196,2	94,7	76,8	44,8
		Крайній нападник	180,7	67,8	47,0	48,3
		Захисник	170,7	48,3	25,05	18,2

Особливе значення для спортивних ігор мають психофізіологічні показники. Власне вони формують уміння тактичних дій. Тактика, як відомо, є душою гри. Тому основне значення для селекції в ігрових видах спорту мають модельні властивості сенсомоторних реакцій, оперативного мислення і властивостей уваги[28,с.25]

Більшість цих показників відрізняються від гри до гри. Аналіз ігрової діяльності зарубіжних команд показує стійку тенденцію до підвищення показників гравців усіх ігрових видів спорту.

Спеціальна фізична та технічна підготовленість перевіряється спеціальним ігровим обладнанням. Ефективність гри включає набір загальноприйнятих у спортивних іграх показників: активність, продуктивність, взаємодії, помилки, ігровий час[28,с.26]

Моделі продуктивності в різних спортивних іграх різні. Їхня важливість для команди полягає в тому, що вони налаштовують тренерів на вимоги топгравця.

Дивлячись спочатку на інформаційну модель, форвард у баскетболі – це високий гравець, який націлюється на удар.

Інтелектуальні прояви дуже важливі і цінуються вище, ніж багато найважливіших факторів, таких як дотик, координація та швидкість. Нападнику постійно, майже без перерви, доводиться вирішувати оперативні завдання, пов'язані з тактичними індивідуальними чи груповими діями. Кидки, ведення, передачі - все в надшвидкому темпі, характерному для сучасного баскетболу, вимагає високорозвинутих інтелектуальних здібностей. За останні роки загальна кількість ударів за гру значно зросла. А форварди можуть атакувати кошик частіше, ніж захисники та центрові. Вибір позиції та часу атаки, звичайно, пов'язаний з прогнозуванням ситуації та оперативним мисленням[28,с.32]

Здатність до взаємодії отримала середнє місце в рейтингу. Цей факт можна трактувати по-різному. Можливо, сучасний нападник більш індивідуальний, ніж колективний? Таке враження дійсно складається від перегляду гри, особливо збірних Югославії та Америки. З іншого боку, глядач в основному стежить за діями гравця з м'ячем, але взаємодії також включають гру без м'яча: закриття, блокування, вихід на відкритий простір для отримання м'яча і т. д. З цієї точки зору, здатність рівня до взаємодії низька.

Одне з останніх місць розташування фактора стабільності гри не зовсім зрозуміле. Хіба ми не цінуємо таких стійких снайперів, як Сальников і Сідякін? Ці та низка інших питань можуть бути предметом суперечок. Тим не менш, не можна заперечувати, що модель в цілому малює досить правдоподібну картину оцінки якостей і особистісних характеристик баскетбольного форварда.

Модель Defender виглядає інакше. Основна увага приділяється технічній оснащеності, рухливості нервових процесів і навчанню. Якщо врахувати, що сучасні захисники, як правило, «ведуть» гру (досить згадати С. Белова, І. Єдешко, С. Єр'оміна), стає зрозумілою вага широкого арсеналу прийомів. Чим багатший цей арсенал, тим різноманітніший тактичний багаж команди, як в нападі, так і в захисті.

Важливо також пам'ятати, що в багатьох командах вищої ліги захисники зараз часто є лідерами атаки, навіть перевершуючи нападаючих. Проте головне завдання захисників – організованість. Все бачити, все вміти, діяти та співпрацювати швидко та розумно – ось, мабуть, лейтмотив найважливіших напрямків моделі[31,с.125]

Не останню роль відіграє зростання захисників. Кожен тренер мріє про чудових захисників, які ні в чому не поступаються «дітям» ні за рухливістю, ні за технікою, ні за способом мислення.

Центровий — особлива фігура в баскетболі. Хороший центровий, як і воротар у хокеї, — половина команди.

Прошли ті часи, коли гігантське зростання було чи не єдиною перевагою центру. Тепер центровий – вольовий, бойовий, швидкий і результативний лідер атак і опора захисту. Це великий югославський баскетболіст Чосич, це молодий Дерюгін з Тбілісі... Рухи та дії центрального багато в чому визначають тактичний хід гри. Роль центру особливо важлива в боях під щитом. Агресивність, передбачення ситуацій, старанність, впевненість у собі, швидкість, емоційність – усі ці фактори, розміщені в сутнісних зонах моделі, формують боєздатність.

Також спостерігається тенденція до розширення кола централізованих заходів. Кидки із середніх дистанцій, активна участь у комбінаціях, організація швидкого прориву вимагали розвиненого відчуття м'яча, широкого технічного арсеналу, оперативного мислення, вміння взаємодіяти, тобто тих же факторів, які властиві основним зонам нападників. Модель. Можна з упевненістю сказати, що зараз відбувається певне «зближення» акторів у цих ролях.

Система відбору - це складний соціальний механізм, який працює не тільки в спорті, але й тісно пов'язаний з іншими сферами діяльності. Система відбору спортсменів також є одним із найважливіших елементів сучасного спорту. Головне його завдання – забезпечити спорт контингентом спортсменів. Інакше кажучи, система відбору повинна забезпечувати включення, рух і

підрахунок спортсменів в окремих системах змагань, видах спорту і спорті в цілому.

Висновок до розділу I

У данному розділі було детально розглянуто основні аспекти та принципи відбору у баскетболі. Спортивний відбір є складним та багатоплановим процесом, що вимагає відповідних знань та навичок з боку фахівців. Також було розглянуто різні форми відбору у спорті, включаючи відбір на рівні шкільних команд, спортивних клубів та національних збірних.

Були розглянуті ключові аспекти відбору дітей у спортивних іграх. Виявлено, що форми відбору в цей період мають свої особливості та вимагають адаптації до викликів, пов'язаних зі змінами в суспільстві та спортивному середовищі. Методологічні принципи спортивного відбору набувають особливого значення, допомагаючи забезпечити об'єктивність та ефективність процесу відбору молодих талантів.

Етапи та методи відбору у спортивних іграх розглянуто з практичної точки зору, звертаючи увагу на важливість системного підходу. Відбір дітей під час воєнного стану потребує прорахованої стратегії, яка б враховувала не лише спортивні здібності, а й психологічну стійкість та адаптацію до непередбачуваних обставин.

Модельні характеристики баскетболістів дозволяють усвідомити необхідні атрибути для високоякісної гри у баскетбол. Завдяки аналізу цих характеристик можна визначити потенційних талановитих спортсменів, а також виявити недоліки та аспекти, які потребують додаткового вдосконалення.

Форми відбору у спорті, зокрема в Дитячо-юнацьких спортивних школах (ДЮСШ), мають велике значення для відбору обіцяючих талановитих

спортсменів. Ці форми включають фізичні тести, спеціальні вправи і ігри, а також спостереження тренерів і оцінку спортивних результатів спортсменів.

Основна мета форм відбору полягає у виявленні особливих фізичних і ментальних здібностей, які сприятимуть успішному розвитку спортсмена в майбутньому. Вони допомагають встановити потенціал дитини, виявити її сильні і слабкі сторони, а також рівень мотивації і самоорганізації.

Форми відбору також допомагають тренерам визначити найбільш підходящу спортивну дисципліну для кожної дитини. Вони враховують фізичні дані, характер, вольові якості і здатності до виконання заданих завдань.

Узагальнюючи вищевикладене, відбір дітей у спортивних іграх вимагає комплексного підходу, який би поєднував спортивні критерії з урахуванням непередбачуваних обставин. Методологічні принципи, етапи та модельні характеристики є важливими інструментами для досягнення мети - знаходження та підготовка молодих спортивних обдарованостей, які зможуть гідно представляти Україну на міжнародній арені, незважаючи на виклики та перешкоди.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Методи дослідження

Дослідження було проведене у присутності практичного психолога.

Організація дослідження визначалася логікою вирішення поставлених завдань. Вся дослідницька робота проводилася в три етапи.

Організація та методика дослідження у ДЮСШ Баскетбольному клубі "Хижаки" міста Києва 2023 року для дітей 8-9 років була добре структурованою та цілеспрямованою діяльністю, спрямованою на вивчення та вдосконалення баскетбольних навичок молодших спортсменів. Цей дослідницький підхід сприяє покращенню якості тренувань та досягненню кращих результатів у майбутньому.

Організація дослідження в клубі "Хижаки" передбачала впровадження трьох основних етапів:

Попередній етап планування: На цьому етапі були визначені основні цілі та завдання дослідження. Враховуючи вікові особливості дітей 8-9 років, було розроблено програму дослідження, яка включала в себе вивчення фізичного стану, координації рухів, технічних навичок та взаємодії у грі. Важливим аспектом було також визначення кількості учасників та розподіл їх на групи в залежності від рівня підготовки.

Основний етап проведення дослідження: На цьому етапі було здійснено систематичне спостереження за тренуваннями та ігровою активністю дітей. Використовувалися відеозаписи та спеціалізовані метричні показники для збору даних. Проводилося порівняння результатів дослідження з попередніми даними, а також зі стандартами для вікової групи. Це дозволило виявити потенційні області покращення та розробити індивідуальні плани тренувань для кожного спортсмена.

Заключний етап аналізу та висновків: Після збору всієї необхідної інформації проводився глибокий аналіз результатів. Він орієнтувався на

виявлення загальних тенденцій в розвитку гравців, визначення позитивних змін, які сталися під час тривалого спостереження, а також виявлення можливих недоліків та проблемних аспектів, які потребують додаткової уваги тренерського штабу.

Проведений експеримент у ДЮСШ Баскетбольному клубі "Хижак" міста Києва в 2023 році, спрямований на порівняння результатів фізичного розвитку та фізичної підготовленості між експериментальною групою (ЕГ), яка навчалася за спеціально розробленою навчальною програмою, та контрольною групою (КГ), яка навчалася за загальновизнаною шкільною програмою, є цінним та обґрунтованим підходом до покращення тренувань та підготовки юних баскетболістів.

На початку дослідження було сформовано дві групи: експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ), кожна з яких складалася з 25 хлопчиків віком 8-9 років. ЕГ отримувала навчання з фізкультури за спеціально розробленою навчальною програмою, спрямованою на розвиток навичок ігрової діяльності за допомогою спеціально розробленого комплексу рухливих ігор та ігрових вправ КГ же навчалася за загальновизнаною шкільною програмою.

Дослідження базувалося на ретельно обраному наборі методів наукового пізнання, що дозволяють отримати об'єктивні та порівнянні результати:[28,с. 12]

Теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел: Цей етап дав можливість детально ознайомитися зі специфікою фізичного розвитку дітей 8-9 років та визначити ключові показники для оцінки їхньої фізичної підготовленості.

Методика контрольних випробувань (тестів): Було використано комплекс тестів, які ретельно апробувались та застосовувалися в різних дослідженнях, що дозволило отримати об'єктивні дані. Ці тести включали різні фізичні показники, такі як біг на різні дистанції, динамометрія, стрибки та інші.

Навчальний експеримент: Експериментальна група навчалася за спеціально розробленою навчальною програмою, що передбачала використання рухливих ігор та ігрових вправ для стимулювання розвитку навичок ігрової діяльності. Контрольна група навчалася за загальнонавчальною програмою.

Методи математичної статистики: Однією з найважливіших складових дослідження було використання математичної статистики для обробки та аналізу отриманих даних. Це дозволило визначити статистичну значущість результатів і порівняти показники між групами.

Для оцінки фізичного розвитку та фізичної підготовленості дітей було використано різноманітні показники:

Фізичний розвиток: Вимірювались маса тіла, довжина тіла, окружність грудної клітки, а також застосовувались спірометрія та динамометрія для оцінки робочих можливостей дихальної та м'язової систем.

Фізична підготовленість: Виконувались тести, що характеризують різні аспекти рухової функції, такі як біг на різні дистанції, динамометрія з місця, стрибок у довжину з місця, стрибок у висоту з ударом двома ногами та інші.

Блоки розробки	Показники(тести)	Кількість тестів	Одиниці вимірювання	Напрямок найкращого показника
Фізичний розвиток	Маса тіла	1	кг	-
	Довжина тіла	3	см	-
	ОГК(діапазон видиху)	2	см	>
	Спірометрія	4	L	>
	Динамометрія	5	кг	>
Фізична підготовка	Біг 60м	6	с	<
	Біг 300м	7	с	<

	Стендова динамометрія	8	кг	>
	Стрибок у довжину з точки	9	см	>
	Стрибок на 4 дюйми поштовхом двома ногами	-	-	-
	Нахил вперед на	11	см	<
	Нахиліть палицею	12	см	>
Технічна підготовка	Ігрові ситуації	13	балів	>

Застосування методу математичної статистики в дослідженнях було розглянуто не як самоціль, а як один із найефективніших засобів пізнання об'єктивних закономірностей виховання та навчання. Використовувані математичні формули є конкретним вираженням якісних характеристик педагогічних процесів.

2.2 Організація дослідження

Одним із найскладніших рівнів відбору в баскетболі є відбір на спеціалізованому базовому (середньому) рівні. Це період активного росту і дорослішання дитячого організму. Підготовчий етап характеризується значним збільшенням фізичного та ігрового навантаження. Значно зростає роль тактичної підготовки. На попередніх етапах більша частина навчальних годин була присвячена загальному розвитку тіла та технічній підготовці. У деяких країнах світу тактичні взаємодії гравців, які беруть участь у дорослому баскетболі, офіційно заборонені до 13-14 років (PNR, система зонального

захисту тощо). Тобто основна увага має бути приділена лише комплексній базовій підготовці[31,с.123]

Звичайно, якщо в процесі виховання і тренування поглибити комплексну тематику тактичної підготовки, то відразу помітні інтелектуальні ігрові здібності спортсменів і їх здатність до подальшого вдосконалення. За цей час можуть проявитися здібності та якості, які існували в зародковому стані на попередніх етапах навчання.

Баскетболісти, які були найбільш розвинені на попередніх етапах, можуть втратити свою перевагу і залишитися на крок попереду спорту вищих досягнень. У цей період легко зробити помилку, вибравши не найталановитіших, а найбільш біологічно зрілих спортсменів. Спортсмени інваліди явно поступаються своїм одноліткам. Спортсмену потрібен час, щоб показати свій справжній потенціал.

Одним із важливих завдань нашого дослідження було виявлення критеріїв і показників, рекомендованих сьогодні теорією і практикою баскетболу для відбору баскетболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки (14-16 років) на інших етапах багаторічного навчання, удосконалення, для відбору команд і подальшого руху по ієрархічних вертикалях вищих видів спорту. Анкетування тренерів ($n=25$) та експертна оцінка баскетбольних фахівців щодо валідності тестів на різних етапах багаторічного вдосконалення ($n=20$, узгодженість експертних думок перевіряли за коефіцієнтом конкордації $W=0,76$, $p < 0,05$, Значимість коефіцієнта конкордації W за критерієм відповідності Пірсона $\chi^2_{emp} = 16,143$, $p < 0,05$) дає підстави зробити низку припущень щодо того, що саме може вплинути на наявність тих протиріч, які виникають сьогодні у виборі баскетболу. гравців і визначення їх ігрових здібностей[31с.52]

Одним із головних факторів, який, на нашу думку, викликає подальші проблеми у відборі та складанні команд у цьому віці, є вибір критеріїв, які використовуються для визначення спортивного таланту гравця.

Ігрові командні види спорту (баскетбол, гандбол, футбол, хокей) мають надзвичайно складну структуру змагальних заходів, що характеризується великою кількістю ігрових дій, непередбачуваністю ходу гри та необхідністю прийняття правильних техніко-тактичних рішень під час гри. тиск опозиції опонента в умовах браку часу та альтернатив.

При цьому вирішальну роль в успішному змаганні відіграють розумові здібності спортсмена.

Звичайні критерії, які використовуються в багатьох видах спорту, не мають такого значення в спортивних командних іграх. Наприклад, показник VO₂, надзвичайно інформативний у багатьох циклічних видах спорту для вибору та проектування тренувального процесу, практично не використовується в командних спортивних іграх.

Для спортивного відбору гравців на різних етапах багаторічного вдосконалення українські тренери з баскетболу сьогодні використовують нормативні показники, наведені в спеціальній методичній літературі (навчальна програма зі спорту тощо). Запропоновані критерії можна розділити на декілька груп. Перспективність і здібності баскетболіста на студентському рівні багато в чому визначаються результатами виконання серії тестових завдань. Це тести, в яких ми визначаємо швидкість, силу та координаційні здібності, вираження загальної та специфічної витривалості та техніко-тактичну підготовку гравця. Для кожної досліджуваної групи були розроблені відповідні шкали оцінки результатів.

Для того, щоб успішно виконати першу частину цих тестових завдань (тест на рухові навички), не обов'язково вміти грати в баскетбол. На нашу думку, за допомогою швидкості під час бігу, лежачи чи бігу на більші дистанції можна визначити стан підготовленості гравця в даний момент часу або оцінити динаміку змін у фізичній підготовленості спортсмена протягом тривалого часу час спостереження за часом і т.д. Використання цих тестів для відбору спорту виглядає досить сумнівним. Особливо з огляду на те, що

більшість цих властивостей підлягають суттєвій корекції. Якщо використовувати ці тести для відбору баскетболістів для кожного наступного етапу підготовки, ми спостерігатимемо ситуацію, коли більш фізично підготовлені та біологічно зрілі діти отримують найвищі бали[36,с.200] Відбираючи баскетболістів з юного віку, необхідно зосередитися на певному наборі навичок, які визначатимуть продовження можливості займатися баскетболом у зрілому віці.

Обговорення. Середина 1980-х. Відомий канадський вчений Роджер Барнслі [4] опублікував ряд цікавих робіт, в яких показано вплив часу народження дитини в календарному році на її прийняття в команди з хокею, футболу та інших видів спорту. Це явище відоме в спортивній науці як RAE (Relate Age Effect). «Віковий ефект» відображався в тому факті, що діти, народжені в першій половині календарного року, частіше потрапляли до спортивної команди для змагань. На рівні елітного спорту цей дисбаланс повністю зник. Для успіху в змаганнях тренери віддають перевагу біологічно більш зрілим спортсменам. Вплив «RAE» було продемонстровано в багатьох командних ігрових видах спорту та в подальших дослідженнях [2].

Наявність подібного явища продемонстровано також у підборі та комплектуванні кадетських і юніорських команд з баскетболу [3]. Перші міжнародні змагання з баскетболу серед юнаків відбудуться у віковій групі до 16 років (U16). Майже всі збірні, які беруть участь у цих міжнародних змаганнях, мають близько 70-80% дітей, народжених у першій половині календарного року. Після участі у цих змаганнях більшість спортсменів зникають із резервної системи підготовки до спорту вищого рівня на наступному рівні (U18) . Це означає, що до половини юнаків, відібраних тренерами у віці 15-16 років для участі в міжнародних змаганнях, вибувають. Нерідко можна почути від тренерів неофіційну назву Чемпіонату Європи серед кадетських команд – «Чемпіонат акселераторів». Біологічно зріліші

спортсмени перевершують своїх однолітків практично в усіх сферах гри і значно ефективніші в змаганнях.

Такий підхід практикується навіть у провідних баскетбольних країнах світу (Іспанія, Франція та ін.) і має свою логіку. Зрештою, невдалий виступ кадетської збірної призводить до зниження класу на змаганнях майбутніх поколінь збірних. Звісно, формувати склад юніорської збірної можна лише з найбільш перспективних гравців з точки зору майбутньої діяльності у високоефективному виді спорту та виступати на цих змаганнях незалежно від кінцевого результату. Проблема в цьому випадку, однак, полягатиме в тому, що багато з цих гравців ще не готові до швидкості, атлетизму та психічного напруження таких міжнародних матчів.

Дослідження D. Marinkovic [12] та S. Ostojic [13] показали, що рівень прояву VO₂ у елітних баскетболістів, які грають на позиціях важкого нападника та центрального, порівняно з чоловіками, які грають на позиціях «Важкого нападника» та «Середнього» гравця, не так важливо не займається спортом. Гравці захисту виконують значну частину бігової роботи і мають найвищий рівень МСК в команді, але жоден експерт не вказує на важливу роль показників функціональної підготовленості при відборі в команду.

Практично всі рекомендовані у спеціальній літературі тестові завдання для визначення спортивної обдарованості баскетболістів мають допоміжний характер. Ці тести не визначають ігрові здібності спортсмена. Також рекомендована експертами тестова група для визначення рівня технікотактичної підготовки не відображає особливих ігрових навичок і не може бути використана для відбору баскетболістів.

Ігрові здібності та ігрові перспективи юного баскетболіста оцінюються під час гри або епізодів ігрової моделі, максимально наближених до умов змагальної діяльності. У тестових завданнях можна поодиночі кілька разів влучити в кошик або результативно завести м'яч між стійками, але при цьому не вміти використовувати свої технічні навички в грі. Дослідження цього

питання [22,с.8-12] показало, що результати виконання тестових завдань кидків не мають суттєвої кореляції з виконанням тих же кидків під час реальної гри.

Автори навіть змодельювали частотні режими кидків у тренувальних тестах, максимально наблизивши їх до умов змагань. Тим не менш, частка влучень у тестових завданнях була значно вищою, ніж під час гри (майже вдвічі). І не тільки, як вважають автори, більший психологічний стрес сприяв такому дисбалансу. В умовах реальної гри для виконання кидка спортсмен повинен виконати значну кількість тактичних взаємодій з товаришами по команді і рухів, долаючи опір захисників команди-суперника, які не дають йому можливості виконати ці дії. кидає безкоштовно.

Відомий ізраїльський баскетболіст Арік Шівек [14], який сьогодні очолює систему підготовки національних збірних Ізраїлю, вважає, що частка показників фізичної підготовки при відборі баскетболістів до наступного рівня вже на тому ж рівні, що й у кадетів. Національні збірні не повинні перевищувати 30% загального внеску факторів, що визначають перспективи гравця.

Сьогоднішній вибір не враховує найголовнішу ігрову майстерність баскетболістів. Здатність гравця приймати правильні ігрові рішення в захисті та нападі - здатність грати під тиском суперника та вигравати гру

Не існує об'єктивних метричних одиниць вимірювання (с, см, %) для цих конкретних навичок гри. Разом з тим вони відіграють вирішальну роль у подальших спортивних успіхах і можуть частково повністю компенсувати недоліки техніко-фізичної підготовки, невідповідності модельноантропометричним даним тощо.

У спорті вищих досягнень показники конкурентоспроможності можуть надати цінну інформацію для визначення таких здібностей. У підлітковому віці, особливо з огляду на проблеми біологічного дозрівання, такий підхід втрачає свою надійність.

Існує очевидна потреба у створенні комплексної системи відбору баскетболістів, яка б враховувала різні аспекти підготовки спортсменів та їхню першочергову важливість у визначенні перспективних баскетболістів, які можуть увійти у спорт на більш високих рівнях. Особливу роль у цій системі відбору баскетболістів слід відвести оцінці специфічних ігрових якостей, для яких не існує об'єктивних і метричних одиниць вимірювання.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ВІДБОРУ ДО ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ (ДЮСШ) ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДИХ БАСКЕТБОЛІСТІВ

3.1 Система відбору до ДЮСШ

На момент відбору в спортивні школи багато якостей у дітей ще не чітко визначені. Найчастіше це викликано відсутністю ряду умов, що сприяють розвитку якостей. Треба сказати, що порівняно недавно таких держав стало більше. У розмовах з багатьма видатними спортсменами з'ясувалося, що в дитинстві вони мали великі можливості для задоволення своїх потреб у русі завдяки наявності вільних ділянок, простих спортивних майданчиків у дворах і т.

Стає зрозумілим, що профільному відбору має передувати масова підготовка дітей за спортивним профілем однієї з груп.

Основним мотивом є припущення, що підбором спеціальних засобів можна вплинути на підготовку молодших школярів до того чи іншого виду спорту і на цій основі здійснити орієнтацію на тип. Безсумнівна соціальна і навіть спортивна важливість масової підготовки дітей до відбору[20,с.125]

Попередній аналіз вихідних даних показав, що фізичний розвиток і рівень фізичної підготовки КГ та ЕГ були нижчими за середні та мали подібний характер – спостережувані відмінності не є статистично надійними.

У Загальноосвітній школі №45 м. Києва була розроблена дуже цікава та важлива система цілого комплексу орієнтації та відбору дітей на відділенні баскетболу для учнів 1-2 класів. Це вже саме по собі демонструє велике звернення до фізичного розвитку та спорту серед дітей з такого юного віку.

Підходяча система орієнтації та відбору має велике значення, оскільки дозволяє визначити талановитих та зацікавлених учнів, які мають потенціал для розвитку у баскетболі. Такий підхід допомагає створити сприятливі умови

для розвитку спортивних здібностей вже з раннього дитинства, а також сприяє виявленню та підтримці обдарованих дітей у спорті.

Варто звернути увагу на те, як ця система орієнтації була розроблена та оптимізована. Ймовірно, вона базується на вивченні різних методик та підходів до виявлення спортивного потенціалу, які рекомендують відомі фахівці в галузі фізичної культури та спорту.

Важливу роль відіграє зорове збудження. Важко переоцінити ефективність плакатів із зображенням яскравих ігрових моментів, портретів кращих радянських спортсменів, призерів Олімпійських ігор і чемпіонатів світу. У ряді шкіл вивішені таблиці національних чемпіонатів і великих міжнародних змагань. Кінографіки ударів Пеле чи кидків Яшина, списки команд-переможців головних чемпіонатів і навіть самі анонси відбору, красиво оформлені та майстерно складені – усе це викликає у школярів інтерес до спорту взагалі та гри зокрема[28,с.50]

Розкриваючи дітям дивовижний світ спорту з його боротьбою характерів, дружбою і патріотизмом, учитель так чи інакше повертає їх у цей світ. Не дивно, що після таких лекцій перше питання: «Як записатися на секцію?». Дуже багато може дати практика безкоштовної участі в дитячих змаганнях, організації найпростіших конкурсів і спортивних змагань тощо.

Відвідування дітей у школах: Практика показала, що ДЮСШ і ті тренери, які мають тісний контакт зі школами, особливо у своєму районі, загалом не мають труднощів із широким вибором. Але перегляд не повинен бути епізодичним. Він має включати спеціальну систему, спрямовану на ідентифікацію першого туру кандидатів[28,с.120]

У фізичному вихованні на цьому етапі можна наочно оцінити як мінімум два важливі чинники - постійне прагнення дитини до рухового вдосконалення та успішність в оволодінні руховими навичками. Важливо відзначити інтерес, з яким діти виконують різні за типом і спрямованістю рухи і дії. Звичайно, тут

зазначаються і зовнішні дані: зріст, особливості будови тіла, постава і т.д.[23,с .20]

Спостереження за позаурочними фізичними заняттями можуть допомогти помітити таку важливу рису, як бажання брати участь у групових іграх. Уникання групових ігор зазвичай свідчить або про слабку нервову систему, або про відсутність здібностей до колективних ігор. Особливу увагу слід звернути на те, щоб діти, які є організаторами та активними учасниками ігор, не переривали гру без поважних причин. Серед них є невгамовні лідери і спокійні, але рішучі лідери. Є й інші типи лідерів. Своїм лідерством і нестримним бажанням грати, яке часом переливається через край, вони, так би мовити, виявляють свої здібності до ігрової діяльності.

Анамнез: Все більше сімей цікавляться заняттями спортом дітей. Це свідчить, зокрема, про підвищення культурного рівня народу. Але не всі батьки заохочують прагнення дитини до високих спортивних результатів. Деякі батьки направляють свого сина або дочку на інші заняття, вважаючи, що серйозні фізичні навантаження можуть завадити навчанню. Інші не вірять у можливість досягнення дітьми рівня майстерності, побоюючись, що час і зусилля будуть витрачені даремно.

Тренер не може ігнорувати ставлення родини до спортивних змагань. Тому рекомендуємо організувати співбесіди з батьками або анкетування, які дозволять отримати інформацію, яка стане в нагоді не тільки в процесі відбору, а й на наступних етапах спортивної підготовки.

Анкета для батьків може містити такі питання:

1. Як ви вважаєте, чи готова ваша дитина до занять спортом? чому
2. Який вид спорту йому підходить? чому
3. Якими завданнями Ви керуватиметеся, рекомендувавши дитину для вступу до ДЮСШ (зміцнення здоров'я, розвиток характеру, розвиток таланту, спортивна слава чи інші завдання)?

4. Яку мету ви ставите перед дитиною?
5. Чи займалися ви спортом? Що? Яких результатів вдалося досягти?
6. Чи є у вашого сина (дочки) інші захоплення? Ви їх заохочуєте?

Центральною ланкою анамнезу є бесіда з дітьми. Звичайно, не можна очікувати чітких і зрозумілих відповідей на поставлені питання, аргументованих аргументів і освічених поглядів від кожної дитини, яка подивилася на тренера. Проте вміле володіння прийомом бесіди зазвичай призводить до встановлення контакту і, як наслідок, до відкритої розмови про бажання, прагнення, інтереси, вимоги.

Нерідкі випадки, коли перша правильно організована та проведена бесіда перетворює викладачів та учнів на друзів та однодумців на довгі роки.

Діагностика ігрової діяльності: Завданнями даного відбіркового етапу є визначення здатності до взаємодії, орієнтації, швидкості дій, ініціативності та наполегливості, раціональності та оригінальності оперативних рішень, концентрації уваги та координації рухів.

Як зазначалося вище, найкращим інструментом для такої діагностики є мокап-тести на основі матеріалу мобільних ігор. Вони дають змогу оцінити не кожен навик окремо (в лабораторії це робиться краще і точніше), а такі комбінації, які характерні для спортивних ігор[32,с.41] Тест 1. «Бігун».

Гра проводиться в прямокутнику розміром 12 x 9 м. Половина гравців («ловці») шикуються перед лицьовою лінією обличчям до прямокутника. Другий («бігун») — в ряду всередині прямокутника в протилежній передній лінії обличчям до «ловців».

Ставлення до гравців: «Ловець» - підводити якомога більше бігунів, «Бігун» - ніколи не підводити.

Під час стартового удару «бігунки» біжать по майданчику. При цьому перший в ряду ловець швидко вбігає в поле і намагається атакувати якомога

більше «бігунів». Ви, в свою чергу, намагаєтеся цього уникнути. Застряглі виходять за межі майданчика і шикуються на одному з узбіч. Через 20 секунд свисток зупиняє гру. Мисливець повертається «додому» і стає в кінці своєї лінії. Записується кількість застряглих людей, а також номери їхніх скринь. Після цього вони повертаються в гру. Так триває, доки не зіграють усі «ловці». Потім гравці міняються ролями.

Контрольна робота 2. «Полювання».

Гра проводиться у квадраті 9х9 м або колі діаметром 18 м. Половина гравців розміщується перед обмежувальними лініями або рівномірно за колом («мисливці»). Друга половина розташовується вільно в межах квадрата або кола («качки»). Завдання «мисливців» — влучити волейбольним м'ячем у «качок», а завдання останніх — зловити якомога більше м'ячів з повітря.

Установка для гравців: намагайтеся зловити м'яч, але не витікайте, для мисливців - намагайтеся якомога швидше вибити «качок». Після свистка мисливець, який володіє м'ячем, якимось чином кидає його в качку або передає партнеру, який знаходиться ближче до качок. «Подстреленная» або качка, яка зловила м'яч, називає свій номер і гру не переривають до закінчення її часу (3 хв). Потім гравці міняються ролями. За кожен вдалий «постріл» мисливець отримує одне очко. «Збита» качка карається балом, але повертає його собі, якщо піймання вдалось.

Тест 3. «Боротьба за м'яч».

Гра проводиться на повнорозмірному баскетбольному майданчику і схожа на баскетбол загалом, але без кидків у кошик. Ставлення команд: довше утримувати м'яч у команді, не дати супернику виконати таке ж завдання (перехоплення, «утримання» м'яча на місці за допомогою обманних дій, ведення і передача партнеру). Перемагає команда, гравці якої найбільше володіють м'ячем. Ідеальний склад команди – 5 чоловік. За володіння м'ячем гравець отримує одне очко. За сумою набраних очок гравці розподіляються в рейтинговому порядку.

Тест 4. «Інтелект».

Гра проводиться в колі діаметром 2 м, у центрі якого розміщений волейбольний м'яч. Установка для гравців: «Розвідники» - швидше вивести м'яч з кола і не потрапити в засідку, «Тимчасова» - спробувати підстергти розвідника. До м'яча одночасно викликаються два гравці: один з команди розвідників - інший - тимчасово. Завдання розвідника, приславши пильність вартового, вибігти з кола з м'ячем у руках. Охоронець повинен мати можливість підстергти розвідника перед тим, як залишити коло з м'ячем. Враховується кількість рухів, зроблених розвідником, і час від початку руху до торкання м'яча. Коли всі члени команди грають, вони міняються місцями. Перемагає команда з найменшою кількістю скаутів.

П'яте випробування також проводиться для баскетболістів.

Контрольна робота 5. «У щит».

Група скорочується навпіл. Кожна половина грає щитом. На лінії штрафного кидка розміщується 5 м'ячів. Установка гравцями: робити кидки швидко і точно. Після свистка гравець, який стоїть на відстані 1 м за лінією штрафного кидка, біжить до м'ячів і будь-яким способом вкидає їх один за одним у щит. Він повинен зробити п'ять кидків.

Перемагає команда, яка витратила на гру менше часу. Також оцінюється час, витрачений кожним гравцем. Результати ігрових тестів вносяться до підсумкової таблиці, яка визначає місце кожного кандидата в кожній вправі та моделі в цілому.

Діагностика інтересів і прагнень. Необхідність визначення глибини і стійкості спортивних інтересів і рівнів прагнень підкреслюється в кожній методологічній рекомендації щодо відбору. Для цього зазвичай пропонуються різні методи обговорення та спостереження. Ефективність таких методів очевидна. Як доповнення, метод анкетування, випробуваний у 2006 році, довів свою цінність[28,с 54]

Кандидату до Державного коледжу прикладних наук і мистецтв буде запропоновано відповісти на п'ять запитань:

1. Який твій улюблений вид спорту?
2. Чому ви обрали теніс (футбол, гандбол тощо?)
3. Який з інших видів спорту ви б вибрали?
4. Як ви думаєте, чи досягнете великих успіхів в обраній сфері? Котрий?
5. Як ви думаєте, які труднощі чекають вас на шляху до великих перемог?

Але далеко не всі виправдовують свій вибір. Багатьом взагалі не хочеться грати, бачать непереборні труднощі, висловлюють явну прихильність до інших видів спорту. Як показало подальше дослідження, ці хлопці не мають необхідного рівня таланту. Враховуючи те, що інтереси і здібності перебувають у діалектичній єдності, цього й слід очікувати від результатів експерименту.

Якщо ж мова йшла саме про тих якостях і рисах характеру, які забезпечують успіх у баскетболі, то спортсменам було важко відкинути щось із запропонованого комплексу, оскільки, на їхню думку, відсутність потрібного рівня хоча б деяких компонентів ускладнює процес вдосконалення. Спортсмени кажуть, що без наполегливої праці, повної самовідданості та постійного бажання досягти успіху, яким би великим не був ріст, навіть за наявності інших складових. Цікаво, що деякі спортсмени пов'язують очікувані в майбутньому труднощі з недостатньо розвиненою здатністю до імпровізації.

Заявлений рівень формується в процесі конкретної діяльності. У цьому формуванні основну роль відіграє вплив успіху та невдачі. До заявленого рівня відносяться самооцінка, активність і складна структура аферентної життєдіяльності суб'єкта (К. Левін). Багато рис характеру людини зобов'язані своєю появою саме заявленому рівню. Заявлений рівень вважається однією з найбільш стійких рис особистості спортсмена. Його часто пов'язують з

типологічними властивостями нервової системи (наприклад, А. Н. Капустін) і рекомендують як один з критеріїв відбору[32,с.65]

Діагностика здатності до взаємодії: Здатність до взаємодії є найважливішою передумовою успіху спортивних ігор. Досвід фахівців і наші багаторічні спостереження показують, що не кожен спортсмен може реалізувати свої видатні дані в колективних іграх. Звичайно, здатність до взаємодії можна розвивати, як і будь-яку іншу. Не дарма це один із головних об'єктів педагогічного впливу тренера, що відображено, наприклад, у програмах ДЮСШ. Але її сензитивний період припадає на вік 7-10 років. Зрозуміло, чому спроби досягти надійних змін у старості стикаються з рядом труднощів. Важливість і відносна консервативність здатності до взаємодії змушує шукати критерії і методи її діагностики, що, безумовно, важливо для відбору і орієнтації в спортивних іграх.

Для вивчення здатності до взаємодії була використана комплексна методика, яка включала анкетування, тестування та педагогічний експеримент[32,с.54]

Піддослідним пропонувалося вибрати п'ять партнерів для різних ігрових ситуацій. Перший отримував 5 балів, другий 4 і т. д. Загальна оцінка входила в загальну матрицю результатів, а також враховувалося напрямок взаємодії. Бажання грати з партнерами оцінено в 1 бал, бажання «бути партнером» — в 2 бали, відсутність конкретної орієнтації — в 3 бали.

Для перевірки здатності до взаємодії на тестовому рівні було обрано ігровий тест, у якому виключено вплив технічної підготовки. Двоє випробовуваних, взявшись за руки, повинні були зробити це за 30 секунд. Ловіть якомога більше гравців і тікайте від них в межах баскетбольного майданчика[33,с.5]

Використовувалися всі варіанти пар їзди (але не більше трьох варіантів на тест). У матрицю вносили показники кількості спійманих гравців, а також кількість спійманих кожній людині.

Серед якостей, що складають підструктуру спрямованості особистості, слід зазначити працелюбність. Його зв'язок з кількістю передач, швидше за все, пояснюється тим, що вони виконуються в більшій кількості гравцями, які зазвичай є дуже старанними спортсменами.

Оцінка таланту до гри в баскетбол

У той же час модельні тести для діагностики ігрових здібностей, незважаючи на їх високу прогностичну силу, не можуть виявити схильність до конкретної спортивної гри або групи ігор. Для цього доцільно додатково тестувати такі модельні тести, які дають змогу діагностувати спеціальні здібності з урахуванням специфіки ігрових подій у відповідній грі. Розробка таких тестів базується на еталонних моделях.

Тести для відбору баскетболістів.

«Швидко до знака». Група скорочується навпіл. Кожна половина грає щитом. На лінії штрафного кидка розміщується 5 м'ячів. Установка гравцями: робити кидки швидко і точно. Після свистка гравець, який стоїть на відстані 1 м за лінією штрафного кидка, біжить до м'ячів і будь-яким способом вкидає їх один за одним у щит. Він повинен зробити п'ять кидків. Перемагає команда, яка витратила на гру менше часу. Також оцінюється час, витрачений кожним гравцем.

Результати ігрових тестів вносяться до підсумкової таблиці, яка визначає місце кожного кандидата в кожній вправі та моделі в цілому. «Випусти м'яч». Два гравці, які тримають м'яч, намагаються контролювати його. Враховується кількість активних запитів, час перевірки, наполегливість і боєготовність.

«Два м'ячі». Гравець веде м'яч однією рукою, намагаючись відбити м'яч від суперника, не припиняючи ведення та захищаючи свій м'яч.

«М'яч». Гравець, який кинув повітряну кульку, переслідує її ударами від центральної лінії, щоб торкнутися щита. Але бити по м'ячу дозволяється тільки в стрибку. Час перевірки враховується.

Наприклад, для прояву бійцівського характеру, бажання досягти найвищих результатів у іграх, передбачених шкільною програмою, ми ставимо умови, які стимулюють це бажання. Ширина річки чи канави варіювалася в іграх «Стриг через струмок» або «Вовк у канаві». Більше балів нараховувалося за покриття більшої площі[33,с.10]

Для прояву оперативного мислення, яке тісно пов'язане зі швидким переключенням і розподілом уваги, маємо гру («П'ятнашки», «Сварка зими і весни», «Стрільба», «Мисливці і качки») в поч. урок. «Невод», «Кругова охота», «Піонербол» та інші)» також ускладнюється спеціально розробленими вимогами. Медичний огляд: завдання медичного огляду - виявити відхилення в стані здоров'я, які також можуть служити протипоказанням при виборі. ніж визначення рівня фізичного розвитку Відомо, що різка затримка фізичного розвитку за рядом найважливіших показників або за більшістю з них істотно знижує життєдіяльність організму, тому низький рівень фізичного розвитку служить гальмом для спортивної досконалості та відновлює, тому є протипоказанням до вибору.Встановлення протипоказання не є єдиним завданням медичного обстеження.Лікарі також проводять обстеження фізичного розвитку, враховуючи майбутню спортивну спеціалізацію дитини, найчастіше обмежену кількість морфологічних Вимірюються характеристики: довжина і маса тіла, окружність грудної клітки, а також спірометрія, динамометрія та деякі інші характеристики. Однак цих показників абсолютно недостатньо для визначення як рівня фізичного розвитку, так і его схильностей, пов'язаних зі специфікою ігрової діяльності.

3.2 Вплив системи відбору на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів (формуєчий експеримент)

Враховуючи вікові особливості дітей 8-9 років, а також специфіку ігрової діяльності, під час експерименту на другому курсі ми використовували

аналітичну методику виховання, яка полягала в окремій роботі над компонентами індивідуальних якостей: - цілісний метод, заснований на комплексному цілеспрямованому впливі за допомогою рухливих ігор та ігрових вправ, що включають кілька компонентів і являють собою зв'язки і обороти, найбільш характерні для спортивних ігор[34,с.178]

Під час формувального педагогічного експерименту відмічено значні зміни у фізичній та технічній підготовленості баскетболістів контрольної та експериментальної груп.

Рейтинг показників фізичного розвитку дітей, які готуються до вступу в Києві ЗОШ №45 на баскетбол, наведено в таблиці.

Вік(роки)	Вага(кг)	Довжина тіла(см)	Грудна клітка(см)	Об'єм спідометрії(л)	Динамометрія(кг)
8	29,4	135,0	65,2	4,2	18,7
9	35,6	141,2	72,1	7,1	19,5

Ця таблиця відображає середні показники фізичного розвитку дітей у віці від 8 до 9 років, які займаються баскетболом. Дослідження включало вимірювання їх ваги, довжини тіла, грудної клітки, об'єму спірометрії та динамометрії (сили стиску руки).

Проаналізуємо отримані дані:

Вага: За рік спостерігається приблизно 6,2-кілограмове збільшення ваги. Це може вказувати на набір маси тіла, що є нормальним в цьому віці з урахуванням росту та активного фізичного навантаження від тренувань.

Довжина тіла: За цей рік спостерігається зріст на 6,2 см. Таке збільшення є показником нормального фізичного росту для цього вікового діапазону.

Грудна клітка: Розширення грудної клітки на 6,9 см за рік також може бути пов'язане з розвитком різних груп м'язів через активні тренування баскетболу.

Об'єм спірометрії: Значуще збільшення об'єму спірометрії (об'єму легень) від 4,2 до 7,1 літрів за рік вказує на покращення функції дихальної системи та адаптацію до фізичних навантажень.

Динамометрія (сила стиску руки): Зауважується зростання сили стиску руки від 18,7 до 19,5 кг (вдих) та від 16,8 до 17,4 кг (видих). Це може бути результатом тренувань, спрямованих на розвиток м'язової сили та керування м'язами рук.

Визначення рівня готовності не проводиться для висновку про придатність. Як зазначалося раніше, готовність не може бути критерієм відбору для спортивних ігор. Однак абітурієнти до державного університету повинні продемонструвати певний рівень підготовки. Чи немає тут протиріччя? Справа в тому, що поширеною помилкою в практиці відбору є використання контрольних вправ, які потребують спеціальних навичок.

Такий підхід фактично несумісний з принципом, що процес відбору базується не на вміннях і навичках, а на процесах, які забезпечують прогрес у спортивній підготовці. Друге – фізична підготовка. Початковий рівень розвитку фізичних якостей має велике значення для подальшої підготовки юного спортсмена. І такі фізичні якості, як гнучкість, швидкість, спритність, також досить стійкі. Для оцінки загальної фізичної підготовленості у всіх видах ігор принципово використовуються ідентичні показники. Порівнюючи вихідні дані технічної підготовки та результати, отримані в кінці експерименту, виявлено загальну тенденцію до покращення всіх показників, як у КГ, так і в ЕГ.

Види тестів	Гендерна оцінка	8 років	9 років
Швидкій біг (60 м; с) м	Хлопці	11,8	11,6
	Дівчата	11,5	11,3
Витривалість(300 м;с) м	Хлопці	85	76
	Дівчата	78	72
Статистична сила(динамометрія;кг)м	Хлопці	40	48
	Дівчата	47	55

Стрибок і довжину з площі(см)м	Хлопці	140	148
	Дівчата	146	154
Стрибки двома ногами (см)м	Хлопці	20	28
	Дівчата	27	35
Нахил вперед (пальці ніг від рівня підошов ніг; см) м	Хлопці	+4	+8
	Дівчата	+4	+8
Обертання палицею (відстань між руками; см) м	Хлопці	68	62
	Дівчата	70	62

Значно зростає показник, що відображає швидкість дій (кількість передач стінки) з випередженням у групі ЕГ 23,8%.

Піддослідні групи ЕГ показали кращі навички оперативного мислення. Такий показник ефективності вирішення задачі, оскільки кількість витрачених ходів в обох групах змінюється незначно. Натомість часовий показник, який має більшу диференційну силу, різко знижується з перевагою досліджуваних групи ЕГ (10,5% в ігровому тесті та 15,9% в тестовому завданні). Крім того, якість виконання вправ в ЕГ була на 21% вищою, ніж у КГ, кількість успішно розв'язаних завдань в ігровому тесті зросла на 70%. Варто зазначити, що основною перевагою піддослідних групи ЕГ є не стільки раціональність оперативного мислення, скільки швидкість прийняття остаточного рішення та оперативність його реалізації. Така ж картина представлена при прояві зміни уваги. Так, показник ККД (таблиця Анфімова) виконання диференційованого завдання в КГ незначно зростає, в ЕГ незначно знижується. Проте кількість помилок у групі ЕГ різко зменшилася (на 33,1%), тоді як у групі КГ вона не змінилася. У ігровій вправі час, витрачений на завдання на переключення уваги, зменшується як у КГ, так і в ЕГ, але з перевагою в ЕГ на 21,2%. Показники заявленого рівня змінилися практично однаково. Середнє

арифметичне даних зросло з незначною перевагою КГ, коефіцієнт варіативності знизився, також з незначною перевагою (на 1,3%). Проте в ЕГ спостерігається сильне зростання кількості успішних запитів (на 41%), у КГ – статистично недостовірне зниження. Очевидно, суб'єкти ЕГ стали більш впевненими у своїх рішеннях. Порівняльна динаміка інших показників не суперечить загальній тенденції. На завершальному етапі експерименту була проведена експертна оцінка придатності дітей КГ та ЕГ до різних видів спортивних ігор і баскетболу зокрема. Із контрольної групи тренерами ДЮСШ зі спортивних ігор було відібрано 10 із 65 осіб (15,8%), а ЕК – 34 із 65 (53,9%). Отже, професійна підготовка дітей до занять у ДВНЗ сприяє більш раціональному вибору.

Висновок до 3 розділу

Розділ 3. "Аналіз системи відбору до дитячо-юнацької спортивної школи (ДЮСШ) та її вплив на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів" містить важливий інформаційний контент щодо системи відбору молодих баскетболістів до спортивної школи та її впливу на їх подальшу спортивну діяльність. Даний розділ спрямований на глибокий аналіз роботи системи відбору, розкриття її переваг та недоліків у контексті воєнного стану в Україні, а також оцінку впливу цієї системи на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів.

У цьому розділі було проведено детальний аналіз критеріїв і процедур відбору, які використовуються для відбору талановитої молоді до ДЮСШ. Важливо вказати, які фактори враховуються при відборі, такі як фізичні показники, технічні навички, стратегічне мислення тощо.

Також проаналізували вплив воєнного стану на систему відбору. Це може включати додаткові виклики та обмеження, з якими стикається система відбору в умовах кризи. Подальший аналіз може описувати, які заходи були вжиті для забезпечення безпеки та збереження можливостей для молодих баскетболістів під час цього складного періоду.

Не менш важливо провели глибокий аналіз впливу системи відбору на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів. Це може включати статистичний аналіз результатів, досягнень, розвитку навичок, ставлення до командної роботи та інших ключових аспектів. Важливо звернутися до наукової літератури та досліджень, проведених в галузі спортивної психології, фізіології та тренувань для підтвердження отриманих результатів.

На підставі аналізу можна зробити висновки про ефективність системи відбору в умовах воєнного стану та її вплив на розвиток молодих баскетболістів. Рекомендації щодо можливих покращень системи відбору також можуть бути надані на підставі виявлених переваг та недоліків.

В цілому, розділ 3 має на меті докладно проаналізувати систему відбору до ДЮСШ та її вплив на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів в умовах воєнного стану, підкреслити значущість цього питання в контексті фізичного та морального розвитку молоді та запропонувати можливі шляхи покращення цієї системи для підвищення ефективності підготовки спортивних талантів.

ВИСНОВКИ

В данному дослідженні було детально розглянуто принципи відбору дітей у спортивних іграх. Дослідження розпочалось з аналізу форм відбору, які застосовуються в спортивній сфері, і виявило, що вони можуть значно вплинути на відбір талановитих спортсменів. Важливим методологічним аспектом є забезпечення об'єктивності і справедливості в процесі відбору, а також врахування індивідуальних особливостей кожного спортсмена.

У дослідженні були проаналізовані різні етапи та методи відбору, які використовуються в спортивних іграх. Важливо зазначити, що правильний відбір на ранніх етапах може визначити подальший успіх спортсменів. Модельні характеристики баскетболістів, розглянуті в роботі, дозволяють більш точно визначити потенціал молодих спортсменів і відібрати тих, хто має найбільше шансів досягти високих результатів у спортивних змаганнях.

Теоретичний та методологічний аспекти відбору та підготовки баскетболістів детально розкриті в роботі. Особлива увага приділена організації та методам дослідження, які допомогли зробити аналіз ефективності системи відбору до дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Виявлені особливості відбору баскетболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки можуть допомогти оптимізувати процес відбору талановитих молодих спортсменів.

Аналіз системи відбору до дитячо-юнацьких спортивних шкіл та її вплив на ефективність спортивної діяльності молодих баскетболістів розкриває значущі взаємозв'язки. Важливо відмітити, що ефективність системи відбору може вплинути на розвиток спортивної кар'єри і досягнення великих результатів.

Підсумовуючи, в данній магістерській роботі було проведено аналіз принципів відбору дітей у спортивних іграх в Україні. Відбір молодих талановитих спортсменів є складним процесом, який потребує об'єктивності, системності та комплексного підходу. Результати дослідження можуть внести

вагомий внесок у покращення системи відбору та підготовки спортсменів, що в свою чергу сприятиме подальшому розвитку спорту в Україні.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Баскетболісти відбираються, навчаються та вдосконалюються за критеріями, які поширюються на оцінку: морфологічних характеристик; фізичні та функціональні якості; особистісні риси.

Усі ці характеристики та якості оцінюються тренером не в їх «природній» формі і безпосередньо, а як передумова для розвитку в напрямку бажаної фізичної, техніко-тактичної та змагальної готовності. Таким чином, з одного боку, огляди та індикатори успадковують риси аналітичної роботи, а з іншого боку, суть підходу полягає в синтезі показників індивідуальних якостей. Справа в тому, що тренер націлений на підсумок фактичних і прогнозованих якостей кандидата, а не на прості та ізольовані оцінки його швидкості, сили, витривалості, росту тощо.

КРИТЕРІЇ МОРФОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ

Розглянемо морфологічні особливості у функціях росту і розвитку.

Зростання Вираз «великі представники населення» визнано баскетбольними фахівцями найцікавішими молодими кандидатами в баскетболісти.

Прогноз зростання є одним із важливих завдань тренера, оскільки кінцеве зростання гравця відповідає на багато питань у сфері спортивної спрямованості та спортивної спеціалізації. Баскетболістів в основному цікавить тіло, водночас воно є головним показником загального росту. Остаточний прогноз зростання базується на спеціальній обробці наступних даних: зростання батьків і, можливо, далеких предків і родичів; маса тіла при народженні; прискорення росту (Tanner, 1947), а також дані про хід росту в період прискореного росту у дітей (4-7 років); поточне зростання (виміряна і прогнозована висота); Прискорення росту в перехідному віці, зміщеному на вік 9-11 років у хлопчиків і 10-12 років у дівчаток, обумовлено феноменом акселерації.

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК

Розвиток тілесних якостей слід відрізняти від процесу їх вдосконалення. Удосконалення – це педагогічно контрольований і систематичний вплив з метою бажаних змін.

З цього випливає, що основним принципом удосконалення фізичних якостей є оптимальне узгодження спортивних і навчальних прийомів (тренування) з природним ходом розвитку. Ми розглядаємо розвиток потужності в світлі таких двох факторів:

1) Сила як вираження максимальної м'язової напруги знаходиться в прямій залежності від діаметра м'язового волокна або групи м'язів. Цей факт, якщо розглядати його як функцію розвитку нервово-м'язової системи, сильно обмежений;

2) в аспекті розвитку сили не виправдано розглядати тільки зміни (тобто збільшення) діаметра м'язових одиниць і м'язової системи в цілому (ми виявили, що м'язова система від 7 до 18 років життя людина збільшує масу тіла від 33 до 40%

При виборі баскетболістів сила в статичному стані майже не грає ролі, як і сила в статичному режимі і при повільних рухах (умовно: статична сила). Перш за все, якщо можна говорити про «справжню силу баскетболістів», то під цим виразом слід розуміти такі види сили, як:

Вибухова потужність, яка є функцією швидкості та дає можливість продемонструвати більшу потужність за короткий проміжок часу. Вибухова сила є основою фізичних якостей, і її значення в сучасному баскетболі величезне;

Повторюваність, яка дозволяє виконувати швидкі та послідовні рухи. Це у функції витривалості. Важливість повторної сили підкреслюється в багатьох елементах нападу (наприклад, стрибок під кільце) і захисту (робота руками, ногами, поза). Необхідно координувати як вибухові, так і повторювані сили, хоча відмінності можуть бути припустимими через певні ролі в команді. Стрибок маленького гравця повинен передусім забезпечувати достатню

висоту, і зазвичай одноразовим стрибком. Стрибки відмінного гравця повинні бути не тільки досить високими, але також досить швидкими і послідовними;

Зворотна сила, що розвивається в пілометричному (поглинальному) режимі роботи, в основі якого лежать зворотні рухи. розвиток швидкості. Розвиток швидкості визначається, з одного боку, рухливістю і силою, з іншого боку, узгодженістю процесів подразнення і гальмування нервової системи.

Тому швидкісні якості необхідно розглядати і оцінювати не у відриві від їх ситуативного значення, а тільки в тісному зв'язку з технікою, індивідуальною і колективною тактикою.

Визначаємо витривалість як здатність підтримувати певну інтенсивність і темп діяльності протягом тривалого періоду часу. Іншими словами, витривалість - це не що інше, як здатність протистояти втомі, або, простіше кажучи, витривалість і втома - дві сторони однієї медалі.

Фізичне виснаження є лише одним із факторів виснаження. Незважаючи на те, що вона найважливіша в спорті, не слід забувати, що витривалість обернено пропорційна не тільки фізичної, але й розумової, сенсорної та емоційної втоми. Завдяки сучасному режиму тренувань і змагань не можна нехтувати схильністю спортсменів до цих трьох типів втоми. Рейтинги витривалості (і, відповідно, рейтинги навантажень) у баскетболі враховують: інтенсивність, якість і тривалість роботи; тривалість інтервалу відпочинку і характер відновлення (відновлення); Частота навантажень (кількість повторних навантажень протягом періоду, що розглядається).

З точки зору традиційного розподілу ролей у команді, існує як мінімум два типи вимог: Витривалість «маленьких» гравців, що вимагає високої здатності використовувати швидкісні якості протягом тривалого часу (швидкісна витривалість).); Витривалість великих і «важких» гравців, що передбачає здатність довгостроково використовувати можливості в області силових тренувань (силова витривалість).

Координація рухів є основою фізичних якостей, які є необхідною умовою оволодіння технікою гри в баскетбол. Рухові патерни, які в спортивнопедагогічній лексиці називаються технічними елементами, не вважаються елементами в фізіологічних і нейрофізіологічних термінах, а являють собою дуже складне вираження локомоторних і маніпулятивних якостей. Коли ми говоримо про координацію як окрему якість, ми маємо на увазі принаймні два її рівні : перший рівень включає взаємну координацію рухів, які складають певний технічний елемент (наприклад, ведення м'яча); другою рівень передбачає координацію кількох елементів, які виконуються одночасно (наприклад, ведення м'яча, перекриття м'яча, фінти тощо).

Як відомо, умови, в яких відбувається гра, пов'язані з дуже складними взаємозв'язками: одночасне виконання рухів усім тілом і окремими його частинами по відношенню до поверхні і простору; одночасне виконання локомоторних і маніпулятивних рухів (просторове дослідження при веденні та контролі м'яча); одночасний вплив співпраці (з гравцями своєї команди) і протистояння (з гравцями команди суперника).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агаджанян, МГ. Структурно-функціональна адаптація спортивного серця [Текст]/Агаджанян МГ//Матеріали наук. конф. 17 травня 2019 Спортивна кардіологія та фізіологія кровообігу .- М.: Федер. агентство з фіз. культурі і спорту [и др.], 2019. - С. 8-10.
2. Ананьев БГ. Психофізіологія студентського віку і засвоєння знань//Вісник вищої школи. 2020. № 7.
3. Антипов АВ. Діагностика та тренування рухових здібностей в дитячо юнацькому баскетболі [Текст]: наук.-метод. посібник/ Антипов АВ, Губа ВП, Тюленьков СЮ.- М.: Сов. спорт, 2019. - 150 с.
4. Бабушкін ВЗ. Підготовка юних баскетболістів / В. З. Бабушкін. – К.: Здоров'я, 2019. – 98 с.
5. Баскетбол: навч. прогр. для ДЮСШ, СДЮШОР та ШВСМ. (навчально-тренувальні групи та групи спортивного вдосконалення)/Держкомспорт України; підготували: Поплавський ЛЮ., Окіпняк ВГ.. Київ, 2019. 126 с.
6. Безмилов Мм,Шинкарук ОА Педагогічне тестування баскетболістів різної кваліфікації та ігрових амплуа для ефективності змагальної діяльності. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2021. № 3. С. 8–12.
7. Безмилов ММ. Система підготовки спортивного резерву та відбір баскетболістів у Литві / М. М. Безмилов, Є. В. Мурзін // Наука в олімп. спорті. – 2019. – № 2. – С. 32–38.
8. Блюдік ВС. Нове в тренування юних футболістів//Теорія і практика фізичної культури.- 2019. - №8.- С.40-41.
9. Бойко ЯС Конспект лекцій з дисципліни «Баскетбол» / Бойко ЯС., Кравчук. ЄВ. – Х.: ХНАМГ, 2019. – 39 с.
10. Бубка СН. Розвиток рухових здібностей людини / Бубка СН. – Донецьк: АПЕКС, 2022. – 302 с.

- 11.Бузнiк АІ. Мiнiмiзацiя конфлiктної взаємодiї спортсменiв у юнацьких збiрних командах з баскетболу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фiз. виховання i спорту : 24.00.01. «Олімпійський i професійний спорт». Київ, 2022. 18 с.
- 12.Вейнберг РС. Психологiя спорту : навч. вид. Київ : Олімп. лiт., 2021. 116 с.
- 13.Вiкова та педагогiчна психологiя: Навч. посiб. / Скрипченко ОВ., Долинська ЛВ, Огороднiйчук ЗВ. та iн. – К.: Просвiта, 2021. – 416 с
- 14.Войтенко СМ. Психолого-педагогiчні засоби регуляцiї спiльної дiяльностi спортивних команд iз рiзним типом взаємодiї : дис. ... канд. наук з фiз. виховання i спорту : 24.00.01. Львiв, 2019. 227 с.
- 15.Войтенко СМ. Розвиток наукових уявлень про спiльну спортивну дiяльностi: феноменологiя, структура, регуляцiя. Актуальнi проблеми фiзичної культури i спорту. 2022. Вип. 26 (1). С. 55–65.
- 16.Волков ЛВ. Основи спортивної пiдготовки дiтей i пiдлiткiв: Навч. посiб. / Волков ЛВ. – К.: Вища школа, 2022. – 242 с.
- 17.Волкова ВІ. Психологiя спорту : навч. посiб. Київ : Олімп. лiт., 2019. 298 с.
- 18.Голець ОВ. Особливостi цiннiсно-смиислової сфери особистостi спортсменiв / Голець ОВ // Молода спортивна наука України. - Львiв, 2019. - Вип.10, Т.4. - С. 53-57.
- 19.Головата ОА. Визначення рiвня фiзичного розвитку i соматичного здоров'я дiтей молодшого шкiльного вiку / Головата ОА// Слобожанський науково-спортивний вiсник. – Вип. 5. – Харкiв: ХДАФК, 2022. – С. 66-70.
- 20.Гомельський АЯ. Баскетбол: секрети майстерностi: 1000 баскетбольних вправ / Гомельський АЯ. – К.: Здоров'я, 2020. – 150 с.

- 21.Гринь ОР. Психологічне забезпечення та супровід підготовки кваліфікованих спортсменів : навч. посіб. Київ : Олімпій. літ., 2022. 276 с.
- 22.Дмитрук ВС. Морфофункціональний та особистісний розвиток дітей молодшого шкільного віку / Дмитрук ВС// Молодіжний науковий вісник. – Луцьк, 2020. – С. 70-74.
- 23.Дубенчук АІ. Бакетбол: Навчальний посібник / Дубенчук АІ. – Харків.: Ранок, 2020. – 144 с.
- 24.Дутчак МВ. Спорт для всіх у світовому контексті / Дутчак МВ. – К.: Олімп. літ., 2019. – 111 с.
- 25.Завгородня РВ. Особливості фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку / Завгородня РВ, Солонцова АІ , СвечкарьовІС , Станішевська ТІ// Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2020. – № 5. – С. 66-68.
- 26.Коробейніков ГВ. Оцінювання психофізіологічних станів у спорті. Львів : ЛДУФК, 2022. 312 с.
- 27.Круцевич ТЮ. Оцінка як один із факторів підвищення мотивації учнів до фізичної активності. Фізичне виховання в школі.2019; 1:47-50.
- 28.Лаврін ГЗ. Технологія навчання учнів гри в баскетбол: навчальний посібник / Лаврін ГЗ. – Тернопіль: Тайп, 2022. – 156 с.
- 29.Левенець ОА. Рухливі ігри та естафети з елементами баскетболу у школі / Левенець ОА // Здоров'я та фізична культура. – 2010. – № 33. С. 1-12.
- 30.Маруненко ІМ. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни / Маруненко ІМ ,Неведомська ЄО, Бобрицька ВІ. – Київ: Професіонал, 2020. – 479 с.
- 31.Матвеев ЛП. Основи загальної теорії спорту та системи підготовки спортсменів. - Київ: Олімпійська література, 2019. 182 с.

32. Мітова ОО., Сушко РО. Методи наукових досліджень у баскетболі [навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. закл. фіз. культури і спорту]. Дніпропетровськ: Вид-во «Інновація», 2019. 216 с.
33. Мозговий ОІ. Особливості раннього спортивного відбору орієнтації і спортивної обдарованості юних спортсменів / Мозговий ІО// Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту . 2019. – № 8. – С. 63 – 66.
34. Наумчук ВІ. Теоретико-методичні основи навчання спортивним іграм: Навчальний посібник / Наумчук ВІ. – Тернопіль: Астон, 2020. 180 с.
35. Носко ЮМ. Особливості фізичного розвитку учнів початкової школи / Носко ЮМ// Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2021. – Вип. 6 (62). – С. 47-50.
36. Онищенко ВМ. Структура та зміст навчально-тренувального процесу дітей 6-7 років на першому році занять міні-баскетболом: дис. ...канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.01 / Онищенко ВМ. – Дніпро, 2021. – 266 с.
37. Основи теорії та методики фізичної культури: Учеб. Для техн. Фіз. Культ. / Под ред Гужаловского АА. - М.: Фізкультура і спорт, 2022. - 352 с.
38. Петренко ЮО. Нейродинамічні та психічні функції у дітей молодшого шкільного віку з різним рівнем фізичного розвитку: монографія / Петренко ЮО, Меньших ОЕ. – Черкаси: ЧНУ, 2022. 172 с.
39. Платонов ВМ. Фізична підготовленість спортсмена : навч. посіб. Київ : Олімпій. літ., 2022. 320 с.
40. Платонов ВН. Фізична підготовка спортсмена / Платонов ВН , Булатова ММ [Навчальний посібник]. – К.: Олімпійська література, 2022. – 320 с.
41. Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993-2008%D0%BF#n10>

- 42.Сергієнко ЛІ Тестування рухових здібностей школярів / Сергієнко ЛІ. К.: Олімпійська література, 2021. – 439 с.
- 43.Сергієнко ЛІ. Практикум з психології спорту : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фізич. виховання і спорту. Харків : ОВС, 2019. 256 с.
- 44.Соловей ОМ. Особливості методики навчання техніки гри баскетболістів 9-10 років на етапі початкової підготовки / Соловей ОМ, Грюкова ВВ // Фізична культура, спорт та здоров'я. – Дніпро, 2019. – С. 201-205.
- 45.Теорія та методика фізичного виховання і спорту: Учеб. Посібник для студ. Виш. навч. Закладів. - М.: Видавничий центр "Академія", 2020. - 480 с.
- 46.Толкунова ІД. Детермінанти психологічної згуртованості в спортивній команді (на прикладі баскетболу) / Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. - Луцьк, 2022.- №4 (20). - С. 496-500.
- 47.Тучинська ТА. Баскетбол: навч.-метод. посібник / Тучинська ТА, Руденко ЄВ. – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2019. – 95с.
- 48.Шеріф СА. Соціально-психологічні особливості групової згуртованості спортсменів. Спортивний вісник Придніпров'я : зб. наук. пр. Дніпропетровськ. 2021. № 2. С. 75–79.
- 49.Шиян БМ. Теорія і методика наукових досліджень у фізичному вихованні та спорті : навч. посіб. Тернопіль : Навч. книга Богдан. 2019. 276 с.
- 50.Abdelkrim B.N., Fazaа S.E., Ati J.A. Time-motion analysis and physiological data of elite under-19-year-old basketball players during competition. British Journal of Sports Medicine. 2007. 41:69–75. <http://doi.org/10.1136/bjism.2006.032318>
- 51.Apostolidis N., Nassis G. P., Bolatoglou T., Geladas N. D. Physiological and technical characteristics of elite young basketball players. J Sports Med. Phys. Fitness 4. 157–163, 2004.

52. Arrieta H., Torres-Unda J., Gil S.M. & Irazusta J. Relative age effect and performance in the U16, U18 and U20 European basketball championships. *Journal of Sports Sciences*. 2016. V. 34. P. 1530–1534. <http://dx.doi.org/10.1080/02640414.2015.1122204>
53. Barnsley R. H., Thompson A. H., Bamsley R. E. Hockey success and birthdate: The relative age effect. *Canadian Association for Health, Physical Education, and Recreation*. 1985. 51(1). P. 23–28. <http://doi.org/10.1177/1012690210371560>
54. Billie J. M. *Basketball. Theory and Practice*/Moore J. Billie. White O. John. 1980. 306.
55. Bompa T. *Total Training for Young Champions*. Champaign, IL: Kinetics H, editor. 2000.
56. Dežman B., Erčult F., Vučković G.. Classifying young basketball players into playing positions with chosen anthropometric and motor variables. 3rd International scientific conference Kinesiology new perspectives, Opatija, Croatia, September 25–29, 2002, proceedings book. *Kinesiology: new perspectives: proceedings book Zagreb: Faculty of kinesiology, University of Zagreb, 2002*. P. 943–946.
57. Erculj F., Blas M., Bracic M. Physical demands on young elite European female basketball players with special reference to speed, agility, explosive strength, and take-off power. *J Strength Cond Res*. 2010. 24 (11). 2970–2978. URL: <http://doi.org/10.1519/JSC.0b013e3181e38107>.
<http://www.infiz.dp.ua/misc-documents/2017-02/2017-02-02.pdf>.
58. Jeličić M., Sekulić D., Marinković M. Anthropometric characteristics of high level European junior basketball players. *Collegium Antropologicum*. 26. 2002. P. 69–76.
59. Kostiukevych V., Shchepotina N., Zhovnych O., Shynkaruk O., Koliadych Yu., Hatsoieva L., Voronova V., Vozniuk T., Kaplinskyi V., Diachenko A., Chernyshenko T., Konnova M. Highly Qualified Grass Hockey

- Sportswomen's Adaptation to Training Intensity in the Macrocycle Preparatory Period. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol 20 (1). Art 55. P. 385–394. URL: <http://doi.org/10.7752/jpes.2020.s1055>
60. Marinkovic D., Pavlovic S. The differences in aerobic capacity of basketball players in different playing positions. *Physical Education and Sport*. 2013. V. 11 (1). P. 73–80.
61. Ostojic S. M., Mazic S., Dikic N. Profiling in basketball: Physical and physiological characteristics of elite players. *The Journal of Strength & Conditioning Research*. 2006. 20 (4). P. 740–744. URL: <http://doi.org/10.1519/00124278-200611000-00003>
62. Shivek A. Player selection for young national teams in Israel. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=16DqwHUwf6M>
63. Stroganov S., Serhiyenko K., Shynkaruk O., Byshevets N., Denysova L., Yukhno Yu., Stepanenko O., Ulan A. Features of preventive activity at the initial stage of training of many years standing of young basketball player. *Journal of Physical Education and Sport*. 2020. Vol 20 (1). Art 66 pp 452–455. URL: <http://doi.org/10.7752/jpes.2020.s1066>
64. Torres-Unda J., Zarrazquin I., Gil J., Ruiz F., Kortajarena A., Seco M., Irazusta J. Anthropometric, physiological and maturational characteristics in selected elite and non-elite male adolescent basketball players. *Journal of Sports Science*. 2013. 31 (2). P. 196–203. URL: <http://doi.org/10.1080/02640414.2012.725133>

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета

Особиста інформація:

Ім'я батька/матері:

Контактний номер телефону:

Електронна пошта:

Питання щодо баскетболу:

4. Чи відвідує ваша дитина тренування з баскетболу в ДЮСШ?

Яку групу з баскетболу відвідує ваша дитина? (Вказати назву групи або вікову категорію)

Як ви оцінюєте рівень тренерського персоналу ДЮСШ з питань організації тренувань під час воєнного стану? (Відмінно, добре, задовільно, погано)

Чи відомо вам про заходи, які ДЮСШ вживає для забезпечення безпеки та здоров'я дітей під час тренувань під час воєнного стану?

Вплив воєнного стану на заняття:

8. Як ви оцінюєте доступність спортивного майданчика для тренувань під час воєнного стану?

Чи відчули ви зміни в організації графіку тренувань через воєнний стан?

Чи вплинули воєнні дії на настрій та мотивацію вашої дитини до зайняття баскетболом?

Сприйняття ризику та безпека:

11. Чи маєте ви обговорені з тренерами питання безпеки під час тренувань під час воєнного стану?

Чи довіряєте ви заходам, які ДЮСШ вживає для забезпечення безпеки дітей під час воєнного стану?

Можливість участі у змаганнях:

13. Чи відмічали ви зменшення кількості змагань або турнірів для вашої дитини через воєнний стан?

Як ви ставитеся до можливості участі вашої дитини у віддалених або онлайн змаганнях?

Підтримка та співпраця:

15. Як ви сприймаєте роль ДЮСШ у підтримці фізичного та емоційного стану дітей під час воєнного стану?

Чи маєте ви пропозиції щодо можливих заходів, які ДЮСШ може вжити для поліпшення умов тренувань під час воєнного стану?

Комунікація та інформування:

17. Як ви оцінюєте комунікацію з представниками ДЮСШ стосовно питань, пов'язаних з воєнним станом?

Чи надає ДЮСШ достатньо інформації щодо змін у роботі школи під час воєнного стану?

Загальні враження:

19. Як би ви описали загальний підхід ДЮСШ до забезпечення тренувань під час воєнного стану?

Чи вважаєте ви, що воєнний стан має вплив на майбутні перспективи розвитку баскетболу в Україні?

Додаткові зауваження:

21. Чи маєте ви додаткові коментарі або зауваження щодо розвитку баскетболу під час воєнного стану в Україні?

Дякуємо, що відвідуєте нашу анкету. Ваші відповіді допоможуть нам зробити кращі кроки для покращення умов тренувань та розвитку баскетболу в умовах воєнного стану.

Додаток Б

Тема: Опитування для дітей щодо системи відбору до Дитячо-юнацьких спортивних шкіл з баскетболу (ДЮСШ)

Вступ: Шановні діти! Ми цінуємо ваш інтерес до баскетболу та бажаємо вам успіху в цій гарній грі. Ваша думка є важливою для нас. Прошу вас відповісти на кілька питань, щоб допомогти нам вдосконалити систему відбору до ДЮСШ з баскетболу. Будь ласка, відповідайте щиро і відкрито.

Частина 1: Знання та Інтереси

Чи знаєте ви, що таке Дитячо-юнацька спортивна школа з баскетболу (ДЮСШ)?

Так

Ні

Чи цікавилися ви коли-небудь грою в баскетбол?

Так

Ні

Частина 2: Відбір до ДЮСШ

3. Як ви дізналися б про можливість вступу до ДЮСШ з баскетболу?

Від тренера у школі/спортивному клубі

Від друзів

Від батьків

Інше (будь ласка, уточніть)

Які, на вашу думку, повинні бути вимоги до вступу до ДЮСШ з баскетболу? (Оберіть кілька варіантів)

Вік та фізична підготовка

Рівень гри та навичок у баскетболі

Наявність спортивного досвіду

Академічні успіхи

Інші фактори (будь ласка, уточніть)

Частина 3: Процес Відбору

5. Як ви оцінюєте процес відбору до ДЮСШ з баскетболу, якщо ви мали досвід проходження цього процесу? (Від 1 до 5, де 1 - дуже поганий, 5 - дуже хороший)

1

2

3

4

5

Які етапи відбору ви вже проходили (якщо такі є)? (Оберіть кілька варіантів)

Тестування фізичної підготовки

Оцінка гри на спеціальних тренуваннях

Інтерв'ю з тренерами

Оцінка спортивного потенціалу

Інші етапи (будь ласка, уточніть)

Частина 4: Додаткові Питання

7. Як ви гадаєте, що є найважливішим для успішної гри в баскетбол?

Які ваші мрії та цілі у баскетболі?

Заключення: Дякуємо вам за участь у цьому опитуванні. Ваші відповіді допоможуть нам покращити систему відбору до ДЮСШ з баскетболу та зробити її більш доступною та ефективною. Бажаємо вам подальших успіхів у грі та розвитку!

